

ĐỖ XUÂN THẢO – PHAN THỊ HỒ ĐIỆP

CHIẾN THUẬT *viết văn*

Tiểu học Tập 1

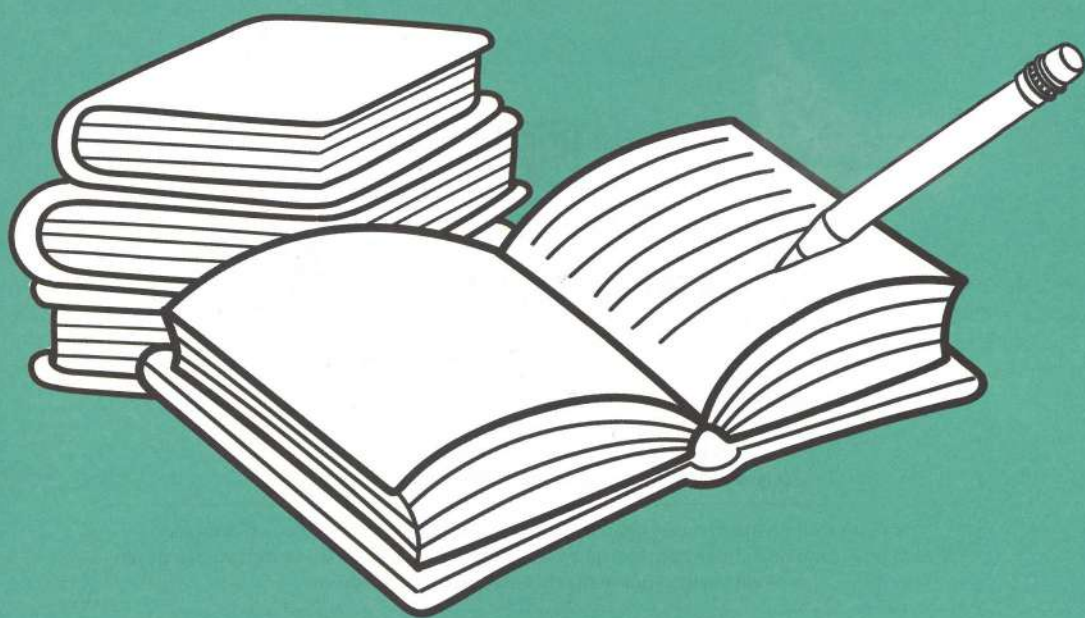
NHÀ XUẤT BẢN ĐẠI HỌC SƯ PHẠM

ĐỖ XUÂN THẢO — PHAN THỊ HỒ DIỆP

CHIẾN THUẬT VIẾT VĂN TIỂU HỌC

TẬP 1

NHÀ XUẤT BẢN ĐẠI HỌC SƯ PHẠM

CHUYÊN NGÀNH VIẾT VĂN TIỂU THUYẾT

NHÀ XUẤT BẢN ĐẠI HỌC SƯ PHẠM

CHIẾN THUẬT VIẾT VĂN TIỂU HỌC – TẬP 1

ĐỖ XUÂN THẢO – PHAN THỊ HỒ DIỆP

Bản quyền xuất bản thuộc về Nhà xuất bản Đại học Sư phạm.
Mọi hình thức sao chép toàn bộ hay một phần hoặc các hình thức phát hành
mà không có sự cho phép trước bằng văn bản
của Nhà xuất bản Đại học Sư phạm đều là vi phạm pháp luật.

Chúng tôi luôn mong muốn nhận được những ý kiến đóng góp của quý vị độc giả
để sách ngày càng hoàn thiện hơn. Mọi góp ý về sách, liên hệ về bản thảo và dịch vụ bản quyền
xin vui lòng gửi về địa chỉ email: nxb@hnue.edu.vn

ISBN 978-604-373-700-4

MỤC LỤC

4 LỜI NÓI ĐẦU

6 PHẦN MỘT. CHIẾN THUẬT VIẾT CÂU VÀ ĐOẠN

6 Chiến thuật 1: Viết câu bằng cách trả lời 5 câu hỏi

9 Chiến thuật 2: Viết câu dựa vào các hình ảnh gợi ý

11 Chiến thuật 3: Viết câu miêu tả tâm trạng, cảm xúc

14 Chiến thuật 4: Viết câu có sử dụng các giác quan

18 Chiến thuật 5: Viết câu về một nhân vật nào đó bằng cách trả lời 3 câu hỏi

20 Chiến thuật 6: Viết câu theo chủ đề

24 Chiến thuật 7: Viết đoạn văn trình bày quan điểm về một vấn đề

29 Chiến thuật 8: Viết đoạn mở bài cho một bài văn

32 PHẦN HAI. CHIẾN THUẬT VIẾT BÀI VĂN

32 Chiến thuật 1: Viết bài văn tả cây cối

54 Chiến thuật 2: Viết bài văn tả con vật

71 Chiến thuật 3: Viết bài văn tả người

LỜI NÓI ĐẦU

Giống như việc bán tranh, nếu em có ý tưởng tốt, có những nội dung cốt lõi khi viết văn là khi đó em đã sở hữu một bức tranh, nhưng để người đọc yêu mến vẻ đẹp của bức tranh, thấy đồng cảm và mong muốn sở hữu nó... em cần có chiến thuật.

Chiến thuật viết văn cũng như cách người bán tranh kết hợp các yếu tố: treo tranh trong căn phòng êm dịu, hài hoà giữa hội hoạ, ánh sáng và âm nhạc để bán được cho khách hàng. Những sự kết hợp tinh tế đó chính là chìa khoá mở ra thế giới của từ ngữ, của tưởng tượng và sáng tạo.

Đối với học sinh tiểu học, có chiến thuật viết văn trong tay, em như có câu thần chú “Vùng ơi, mở cửa ra”. Lúc ấy, em sẽ không còn phải vò đầu, bứt tai hoặc nhăn nhó vì không biết viết như thế nào, cũng không khổ sở vì thiếu vốn từ, chần chừ nếu dùng đúng các chiến thuật, em sẽ không bị cô phê vào bài làm là “khô khan” hoặc “sơ sài” đâu!

Có những điều dễ ợt mà chỉ cần tinh ý, em sẽ viết câu nhanh thật nhanh. Những “chiến thuật” ấy tưởng như đơn giản mà lại rất hiệu nghiệm.

Trong cuốn sách này, các chiến thuật viết văn được trình bày lần lượt thành các phần: *Viết như thế nào?*, *Ghi nhớ* và *Thực hành*. Em có thể đọc rồi tự thực hành. Điều này cũng giống như công thức toán, em cứ hiểu và ghi nhớ là sẽ áp dụng được thôi. Mỗi phần *Ghi nhớ* là một đoạn thơ ngắn vui vui để em dễ thuộc, dễ nhớ.

Và cuối cùng, tác giả muốn nhắn tới các em nhỏ, thầy cô cùng các bậc phụ huynh rằng, chúng ta thường “nhốt” các ý tưởng, các cách viết văn sáng tạo của trẻ bằng những “sợi dây xích”. Chúng ta thường nghĩ, tả cây cối thì chắc chắn là cần tả từ rễ, thân, lá, hoa, quả... mà không biết có nhiều cách viết tùy thuộc vào điểm nhìn cũng như cảm xúc khi miêu tả. Và rồi cách nào cũng đạt được mục đích cả. Chúng ta thường nghĩ, tả người nhất định chỉ tả ngoại hình, hoạt động và tính cách mà không biết có cả những cách tả rất đặc biệt và có cả “đặc tả”.

Cứ thế, việc viết văn trở nên gò bó, khô cứng. Cuốn **Chiến thuật viết văn tiểu học – tập 1** sẽ góp phần gỡ bỏ những khuôn mẫu gò bó, khô cứng đó bằng cách đa dạng hoá các phương thức miêu tả, kể chuyện, từng bước phát triển năng lực tưởng tượng và sáng tạo của trẻ.

Các thầy cô, các bậc phụ huynh và các em sẽ thấy rằng, chẳng có gò bó nào, cũng chẳng có ràng buộc giả định nào đặt ra cả. Các em sẽ được tự do bay nhảy trong thế giới tuổi thơ của mình.

Để các em luôn tự do với những ý tưởng và sáng tạo của mình, đó cũng là mong mỏi lớn nhất của các tác giả.

Bây giờ, thì em hãy cùng nhìn lại bìa sách, em có thấy cửa sổ ở hình vẽ không? Phải rồi, việc em mở trang sách mỗi lần cũng giống như một lần em mở cánh cửa sổ. Nhờ đó, các “bí mật” của ngôn từ, của cấu trúc, của nghệ thuật viết... được mở ra, tạo chất liệu để em sáng tạo những câu, những đoạn, những bài văn hay và truyền cảm. Và cũng là để khai mở khả năng sáng tạo trong chính em.

Hãy mở cuốn sách **Chiến thuật viết văn tiểu học – tập 1** và bắt tay vào làm, em nhé!

CÁC TÁC GIẢ

CHIẾN THUẬT VIẾT CÂU VÀ ĐOẠN

Chiến thuật 1

Viết câu bằng cách trả lời 5 câu hỏi

1.1

Viết như thế nào?

Trước hết, em xác định đối tượng được nhắc đến trong câu cần viết bằng cách đặt câu hỏi:

Ai? (hoặc **Con gì?**, **Vật gì?**)

Tiếp đó, em sẽ lần lượt đặt các câu hỏi:

Đang làm gì?

Ở đâu?

Khi nào?

Vì sao?

Trả lời các câu hỏi đó là em đã có một câu đầy đủ.

Dưới đây là một số ví dụ:

Ví dụ 1

Ai?: Mẹ

Đang làm gì?: Mẹ đang nấu ăn.

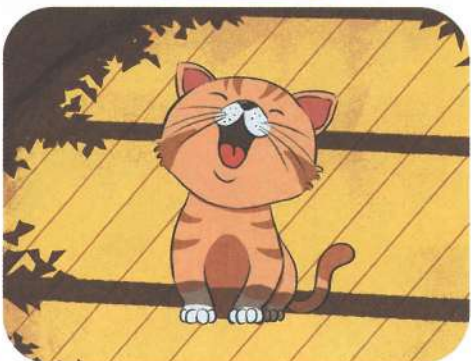
Ở đâu?: Mẹ đang nấu ăn trong bếp.

Khi nào?: Mẹ đang nấu ăn trong bếp khi trời bắt đầu tối.

Vì sao?: Mẹ đang nấu ăn trong bếp khi trời bắt đầu tối, vì mẹ muốn cả nhà được thưởng thức một bữa tối thật ngon.

Thế là em đã có một câu đầy đủ và ý nghĩa.

Ví dụ 2

Ai?: Con mèo

Đang làm gì?: Con mèo đang sưởi nắng.

Ở đâu?: Con mèo đang sưởi nắng ngoài sân.

Khi nào?: Con mèo đang sưởi nắng ngoài sân vào lúc nắng sớm vừa lên.

Vì sao?: Con mèo đang sưởi nắng ngoài sân vào lúc nắng sớm vừa lên, vì nó muốn vừa sưởi nắng vừa ngắm nhìn những giọt sương long lanh đọng trên lá cây.

Nếu muốn viết một câu kể lại chuyện xảy ra trong quá khứ, em chỉ cần thay câu hỏi **Đang làm gì?** bằng câu hỏi **Đã làm gì?**

Ví dụ 3

Con gì?: Con mèo

Đã làm gì?: Con mèo đã ngủ quên.

Ở đâu?: Con mèo đã ngủ quên trên sân nhà.

Khi nào?: Con mèo đã ngủ quên trên sân nhà sáng nay.

Vì sao?: Con mèo đã ngủ quên trên sân nhà sáng nay, vì đêm qua nó mãi rình bắt chuột.

Em cũng có thể đảo vị trí các cụm từ trả lời **Ở đâu?**, **Khi nào?**, **Vì sao?** trong câu:

Ví dụ 4

Ai?: Cô bé

Đã làm gì?: Cô bé đã nấu ăn.

Ở đâu?: Cô bé đã nấu ăn trong bếp.

Khi nào?: Sáng nay, cô bé đã nấu ăn trong bếp.

Vì sao?: Sáng nay, cô bé đã nấu ăn trong bếp, vì cô muốn tạo một bữa ăn ngon dành tặng mẹ nhân ngày sinh nhật mẹ.

1.2

Ghi nhớ

Muốn tạo thành câu

Bạn ơi không khó

Đầu tiên làm rõ

Bạn viết về ai?

Đừng sợ đúng sai

Viết thêm lời kể

Ai làm gì thế?

Ai đang ở đâu?

Muốn đủ một câu

Trả lời tiếp nhé

Vì sao lại thế?

Khi nào xảy ra?

1.3

Thực hành

Bài 1

Viết câu trả lời cho câu hỏi **Làm gì?**, **Ở đâu?**, **Khi nào?**, **Vì sao?** với những từ cho trước như sau:

Bố

Con thỏ

Bà

Bông hoa hồng

Em có thể tham khảo một số ví dụ dưới đây:

Bố đang bế em bé ở trên bãi biển vào buổi sáng khi mặt trời còn chưa lên, vì bố luôn muốn con cảm nhận được tình yêu thương dạt dào từ bố.

Con thỏ đang ngậm những chiếc lá trên bãi cỏ vào một buổi sáng trong lành, vì nó là một chú thỏ yêu thiên nhiên.

Bà đang kể chuyện cho cháu nghe ở sân nhà trong một đêm trăng sáng, vì bà muốn cháu được lớn lên cùng với những giấc mơ cổ tích.

Bông hoa hồng đang trò chuyện với những hạt nắng trong vườn nhà vào buổi sớm mai, vì nó muốn biết nắng đã đem giọt sương đi đâu.

Bài 2

Viết câu trả lời cho câu hỏi **Làm gì?**, **Ở đâu?**, **Khi nào?**, **Vì sao?** với những từ cho trước như sau:

Con mèo

Cây táo

Con ong

Với hai kiểu: **Đang làm gì?** và **Đã làm gì?**

Em có thể tham khảo một số ví dụ dưới đây:

Con mèo **đang** ngược nhìn bầu trời từ góc sân nhà vào một buổi trưa nắng chói chang, vì nó muốn biết nắng từ đâu tới.

Con mèo **đã** ngắm nhìn những bông hoa giấy rất lâu từ góc vườn nhà vào buổi sáng trong lành, vì nó muốn biết hoa giấy có phải làm từ giấy không.

Cây táo **đang** nhảy múa cùng với những quả táo trĩu trĩt trên thân mình từ một góc vườn, vì nó rất muốn thể hiện niềm vui trước một vụ mùa bội thu.

Cây táo **đã** ra những quả táo sai trĩu trên cành vào mùa hè năm nay, vì nó muốn bé có thể rủ bạn bè đến và cùng ăn táo.

Con ong **đang** đậu trên những cánh hoa màu vàng tươi trong vườn sáng nay, vì ong muốn trò chuyện với hoa.

Con ong **đã** đậu trên cánh hoa màu vàng tươi trong vườn sáng nay, vì nó muốn kể cho hoa nghe về niềm vui làm mật thơm của nó.

Chiến thuật 2

Viết câu dựa vào các hình ảnh gợi ý

2.1

Viết như thế nào?

Có thể viết câu theo hai cách sau:

Cách 1: Dựa vào các hình ảnh gợi ý có sẵn trong câu, tìm từ tương ứng với hình ảnh rồi điền vào để thành câu hoàn chỉnh.

Cách 2: Vừa viết vừa liên tưởng tới những hình ảnh có thể có trong câu, giúp câu gợi hình hơn.

Em thử đọc và viết lại các câu sau:

1. Tôi đang nằm trên

..... để ngắm nhìn

những

.....

2. Những

..... đang rung rinh

trong nắng đẹp tươi như nụ cười của

.....

Em thấy việc viết được một câu hay thật đơn giản đúng không nào! Chúng ta có thể vừa viết một câu vừa liên tưởng tới hình ảnh trong đầu.

Bây giờ em hãy tạo ra một câu từ cặp hình ảnh sau:

.....

.....

2.2

Ghi nhớ

Viết văn gợi hình
Đẹp lời, đủ ý
Mình nên suy nghĩ
Cho tròn một câu.

2.3

Thực hành

Viết câu với những cặp hình ảnh sau:

1.

.....

.....

2.

.....

.....

3.

4.

5.

Chiến thuật 3

Viết câu miêu tả tâm trạng, cảm xúc

3.1

Viết như thế nào?

Để viết được các câu miêu tả tâm trạng, cảm xúc, em nên bắt đầu bằng những cụm từ sau:

- Tôi (hoặc một từ nhân xưng khác: em, chị, ông, bà,...) cảm thấy ...
- Tôi (hoặc một từ nhân xưng khác: em, chị, ông, bà,...) thấy ...
- Tôi (hoặc một từ nhân xưng khác: em, chị, ông, bà,...) nghĩ là ...
- Tôi (hoặc một từ nhân xưng khác: em, chị, ông, bà,...) thấy là ...
- Tôi (hoặc một từ nhân xưng khác: em, chị, ông, bà,...) có cảm giác là ...
- Tôi (hoặc một từ nhân xưng khác: em, chị, ông, bà,...) tự hỏi là ...
- Tôi (hoặc một từ nhân xưng khác: em, chị, ông, bà,...) nhận thấy ...

Và sử dụng các từ miêu tả cảm xúc như gợi ý sau:

Ví dụ

Một số từ miêu tả niềm vui:

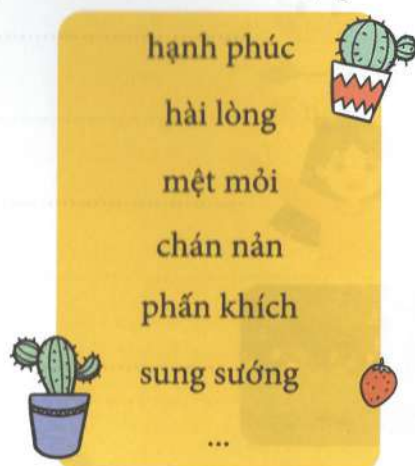
- mừng rỡ
- vui mừng
- phấn khởi
- hưng phấn
- sung sướng
- vui vẻ
- ...

- thoải mái
- tận hưởng
- rạng rỡ
- vui sướng
- tươi sáng
- rạng ngời
- ...

Một số từ miêu tả nỗi buồn:

Một số từ miêu tả tâm trạng nói chung:

Sau khi đã có vốn từ, em chỉ cần ghép với các cụm từ phía trên là sẽ có một câu miêu tả tâm trạng, cảm xúc.

Ví dụ

Bây giờ, tôi đang cảm thấy rất hạnh phúc.
Trông cô ấy có vẻ mệt mỏi.
Tôi nghĩ là mình đang rất phấn khởi.

...

3.2

Ghi nhớ

Buồn vui bạn ơi

Cứ ghi ra nhé

Trời đang nắng hé

Viết: "Tôi thấy vui..."

Khi mệt trong người

Viết: "Tôi thấy mệt..."

Rồi ai cũng biết

Chẳng còn loay hoay.

Bạn viết ra ngay

"Tôi đang cảm thấy..."

Câu gì tiếp vậy

Bạn điền vào đi!

3.3

Thực hành

Bài 1

Viết câu với các từ chỉ cảm xúc và cảm giác sau:

vui vẻ

sợ hãi

hạnh phúc

ngạc nhiên

giận dữ

buồn rầu

e thẹn

chán nản

nóng

lạnh

đói

kiệt sức

Em hãy vẽ các khuôn mặt có biểu cảm tương ứng với từng câu em vừa viết nhé!

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

Bài 2

Em hãy viết câu miêu tả về tâm trạng, cảm xúc của từng bạn trong hình dưới đây dựa theo biểu cảm trên gương mặt của mỗi bạn nhé!

ghen tị

tự hào

bối rối

có lỗi

hi vọng

hối hận

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

4.1**Viết như thế nào?**

Chúng ta có thể viết những câu có sử dụng từ chỉ cảm nhận của các giác quan như: tai (thính giác), mắt (thị giác), mũi (khứu giác), miệng (vị giác), tay/chân (xúc giác) hoặc cảm nhận tổng hợp các giác quan. Những câu này có vai trò quan trọng trong quá trình miêu tả.

Em hãy bắt đầu với:

Tôi nghe thấy
Tôi ngửi thấy
Tôi nhìn thấy
Tôi sờ thấy
Tôi cảm nhận thấy
...

Để cho câu thêm hay, em hãy nhớ công thức sau đây nhé!

Tôi nghe thấy + âm thanh + hoạt động + từ láy miêu tả âm thanh.

Tôi ngửi thấy + mùi vị + con vật/ sự vật + từ láy/ từ ghép.

Tôi nhìn thấy + người/ con vật/ sự vật + hoạt động + từ láy miêu tả sự vật (từ láy có thể đứng trước từ chỉ hoạt động).

Tôi sờ thấy + người/ con vật/ sự vật + từ láy miêu tả sự vật.

Tôi cảm nhận (cảm thấy) + sự vật/ tính chất + từ láy miêu tả sự vật.

Ví dụ

Tôi nghe thấy tiếng chim hót líu lo.

Tôi nghe thấy tiếng suối chảy róc rách.

Tôi ngửi thấy mùi bánh rán thơm phưng phức.

Tôi ngửi thấy mùi hoa ngọc lan thơm nồng nàn.

Tôi nhìn thấy chú chim sâu nhảy nhót trên cành.

Tôi nhìn thấy các bạn nhỏ đang náo nức chạy ùa ra sân trường.

Tôi sờ thấy lớp vỏ cây nhẵn nhụi/ mịn màng.

Tôi sờ thấy mặt nước êm mát.

Tôi cảm thấy bầu trời sáng nay xanh mênh mang.

Tôi cảm nhận rõ mặt nước hồ lăn tăn gợn sóng mỗi khi có làn gió nhẹ thổi qua.

Và để có được vốn từ miêu tả, em cần ghi nhớ nội dung sau:

- Từ láy miêu tả tiếng người nói: léo nhéo, râm ran, bập bẹ, the thé, ồm ồm, oang oang, ấp úng, bô bô, ông ổng, phều phào, thì thảo, thỏ thẻ, thủ thi, rù rì, nhỏ nhẹ,...
- Từ láy miêu tả tiếng người cười: ha hả, hà hà, khúc khích, sảng sặc, hô hô, khà khà, hểnh hểch, ngặt nghèo, rúc rích, sặc sụa,...
- Từ láy mô phỏng tiếng gió thổi: ào ào, xào xạc, vi vu, rì rào, vù vù, vi vút,...
- Từ láy mô phỏng tiếng chim kêu: chiêm chiếp, líu lo, riu rít, quang quác, thánh thót,...
- Từ láy mô phỏng tiếng chân người đi: thành thịch, bành bạch, lạch bạch, lệt sệt, loẹt quẹt,...

- Từ tượng hình gợi tả dáng dấp, dáng vẻ của người: lom khom, thướt tha, bệ vệ, đủng đỉnh, lặc lè, lòng không, lừ đừ, thất thểu, tập tễnh,...

- Từ tượng hình gợi tả dáng dấp của sự vật: lè tè, chót vót, ngoằn ngoèo, thăm thẳm, mênh mông, nhấp nhô, khắp khểnh, phập phồng, mấp mô, ngất ngưỡng,...
- Từ gợi tả màu sắc: chon chót, bệnh bệch, sặc sỡ, loè loẹt, chói chang, xanh xao, xanh biếc, xanh thẳm, đỏ au, vàng choé, đỏ rực, đen sì, tím biếc,...

Từ láy hoặc từ ghép miêu tả mùi vị, hương vị: thơm phức, thơm phưng phức, nồng nàn, ngào ngọt, ngây ngất, hăng hắc, ngọt ngào, mặn mà, cay nồng, mặn chát, nhạt nhẽo, tanh tươi, thoang thoảng, béo ngậy, dịu dàng, ngọt mát,...

4.2

Ghi nhớ

Bạn nghe thấy gì
Hãy ghi vào nhé
“Rì rào, khe khẽ”
Hay vang “ồn ào”.

Bạn sờ thấy sao
“Mịn màng, thô ráp”
Chạm tay sẽ khác
Nhìn bằng mắt thôi.

Mùi vị bạn ơi
Hít hà cảm nhận
Nhắm mắt, thật chậm
Viết về hương thơm.

Muốn cho hay hơn
Bạn nhìn cho kĩ
Cảm nhận, suy nghĩ
Mọi điều xung quanh.

4.3

Thực hành

Bài 1

Hoàn thành các câu có sử dụng các giác quan để cảm nhận với những sự vật trong các hình ảnh sau:

Tôi nhìn thấy

Tôi ngửi thấy

Tôi sờ thấy

Tôi nhìn thấy

Tôi ngửi thấy

Tôi cảm nhận thấy

Tôi nhìn thấy

Tôi ngửi thấy

Tôi cảm nhận thấy

Tôi nhìn thấy

Tôi sờ thấy

Tôi nghe thấy

Bài 2

Em hãy điền tiếp những từ láy miêu tả cho các cụm từ/ câu sau:

Tôi ngửi thấy mùi sườn rán thơm

Tôi nghe thấy tiếng chim hót

Tôi sờ thấy mặt gỗ (bàn ghế/ cầu thang...)

Tôi cảm nhận thấy mùi hương hoa (ngọc lan/ hồng/ huệ...)

Tôi ngửi thấy mùi đất (trong vườn/ trên đồi/ ngoài ruộng...)

Tôi sờ thấy lớp gai của vỏ (quả mít/ quả sầu riêng/ quả dứa...)

Tôi nghe thấy tiếng bước chân

Tôi nghe thấy tiếng nói chuyện

Tôi ngửi thấy hương lúa chín

Tôi thấy mái tóc mẹ

Bài 3 Bạn nhỏ trong bức tranh dưới đây đang tưởng tượng về một cái lá và viết về nó:

Tôi thấy chiếc lá mềm mại, khẽ đung đưa như bàn tay mẹ.

Tôi ngửi thấy mùi lá hăng nồng.

Tôi sờ thấy một mặt lá có những đường gân xù xì và mặt kia thì trơn nhẵn, mịn màng.

Tôi cảm nhận thấy chiếc lá như đang nghiêng mình vẫy chào tôi.

Tôi như nghe thấy lá đang thì thầm kể chuyện về cuộc đời của nó trên cây cổ thụ xanh tươi.

Em hãy nghĩ về một người hoặc vật nào đó và ghi lại những suy nghĩ của mình, bắt đầu bằng những câu cảm nhận như trên nhé!

Chiến thuật 5**Viết câu về một nhân vật nào đó bằng cách trả lời 3 câu hỏi****5.1****Viết như thế nào?**

Trước tiên, em hãy đặt câu hỏi để tìm nhân vật. Câu hỏi đó có thể là: *Ai?* (hoặc *Con gì?*, *Sự vật gì?*) sẽ là nhân vật mà em muốn lựa chọn.

Câu hỏi tiếp theo: Nhân vật đó muốn gì?

Câu hỏi cuối cùng: Nhưng vì sao điều mong muốn đó lại không thực hiện được?

Em có thể tham khảo bảng sau:

Ai?		Cái gì?/ Điều gì?/ Làm gì?		Vì sao không (thực hiện được)?
Con thạch thùng	muốn	trở thành vũ công	nhưng	nó không biết nhảy.
Con hà mã		khám phá Mặt Trăng		nó nghĩ Mặt Trăng nhỏ hơn cái đầu của nó.
Cây hồng		đi vòng quanh khu vườn		nó sợ quên lối về.
Cô ấy		tập môn skate		sợ bị ngã trước mặt mọi người.
Bạn An		đi du lịch trên một phi thuyền đến Mặt Trăng		bạn sợ phi thuyền bị vỡ.
Con ong		trở nên to bằng con voi		bột phép thuật của nó bị quá hạn sử dụng.
Hộp bút màu		tô màu xanh cho cả thế giới		chúng lại quá buồn ngủ.
Siêu anh hùng		giải cứu cả thế giới		bị mắc kẹt trong một toà nhà.

Em thấy có thú vị không? Chỉ với ba câu hỏi như vậy, em có thể viết một câu mà như đang kể lại cả một câu chuyện.

5.2**Ghi nhớ**

Ai thế nhỉ
Muốn điều gì
Nhưng có khi
Không đạt được.

Viết mơ ước
Thật buồn cười
Câu văn rời
Mà như truyện.

5.3**Thực hành****Bài 1**

Hãy viết câu cho những nhân vật có trong bảng sau:

Ai?	muốn	Cái gì?/ Điều gì?/ Làm gì?	nhưng	Vì sao không (thực hiện được)?
Con thỏ				
Cây bút				
Bầy ong				
Con rối tay				
Cậu bé				
Cái mũ				
Quả sồi				
Chú hề				

Bài 2

Em hãy hoàn chỉnh câu bằng việc thêm phần trả lời cho câu hỏi: *Vì sao không?*

Ai?	muốn	Cái gì?/ Điều gì?/ Làm gì?	nhưng	Vì sao không (thực hiện được)?
Kẹo dẻo	muốn	trở thành nữ hoàng trong bữa tiệc	nhưng	
Khu rừng	muốn	tổ chức một buổi sinh nhật cho cây sồi	nhưng	

Ai?	muốn	Cái gì?/ Điều gì?/ Làm gì?	nhưng	Vì sao không (thực hiện được)?
Sư tử	muốn	hót hay như chim hoạ mi	nhưng	
Con voi	muốn	có nhiều màu sắc đẹp mắt như con vẹt	nhưng	
Phù thủy	muốn	chui vào ống khói toà nhà	nhưng	
Cây gậy	muốn	chống được cả bầu trời	nhưng	
Con sói	muốn	thức đêm để chơi với mặt trăng	nhưng	
Đàn piano	muốn	song ca cùng ca sĩ	nhưng	

Chiến thuật 6

Viết câu theo chủ đề

6.1

Viết như thế nào?

Bước 1: Chọn ra một chủ đề em yêu thích.

Bước 2: Ước lượng số câu em có thể viết được về chủ đề đó.

Bước 3: Nghĩ đến các câu xoay quanh chủ đề và viết.

Bước 4: Kiểm tra nội dung các câu đã viết.

Ví dụ

Bước 1: Chủ đề: Ngày sinh nhật của mẹ.

Bước 2: Số câu định viết: 10 câu.

Bước 3: Các câu cần viết xoay quanh nội dung: 10 điều tôi thích nhất ở mẹ và cảm xúc của tôi về mẹ nhân ngày sinh nhật mẹ. Có thể bắt đầu bằng cụm từ: Tôi thích nhất khi mẹ .../ Điều tôi thích nhất ở mẹ là .../ Tôi cảm thấy vui nhất khi mẹ ... Viết các câu vào trong bảng có trang trí như gợi ý dưới đây.

Bước 4: Kiểm tra nội dung đã viết trong bảng.

Mẹ là điều tuyệt vời nhất của con!

10 điều tốt đẹp nhất
con nghĩ về mẹ

1.

2.

3.

4.

5.

6.

7.

8.

9.

10.

Mẹ thương yêu!

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

Con yêu mẹ!

6.2 Ghi nhớ

Viết theo chủ đề
Thực ra chẳng khó
Chỉ cần bạn có
Sẵn câu hỏi rồi.

Trả lời đủ thôi
Ghép thành một đoạn
Văn hay như nhạc
Yêu thương “cất lời”.

6.3

Thực hành

Bài 1 Viết về căn phòng mơ ước của em theo gợi ý sau:

- Em muốn có bao nhiêu căn phòng?
- Ngoài những phòng thông thường như phòng khách, phòng ăn, phòng ngủ, phòng tắm, em còn muốn có thêm phòng nào nữa?
- Em muốn đặt những đồ vật gì vào trong phòng?
- Em muốn làm gì trong căn phòng đó?
- Em muốn sống với ai trong đó?
- Cảm xúc của em đối với căn phòng đó như thế nào?

Sau khi trả lời những câu hỏi trên, em có thể viết vào một khung trang trí như thế này nhé!

Bài 2 Em hãy làm một bài thơ bằng cách điền vào những chỗ chấm:

Bài thơ của tôi

Tôi là

Tôi thấy

Tôi yêu

Tôi cần

Tôi muốn

Tôi sợ

Tôi mơ

Tôi nghĩ

Tên tôi là

Hoặc em có thể viết về bản thân mình một cách vui nhộn như dưới đây nhé!

Tất tần tật về tôi

Sinh nhật
của tôi

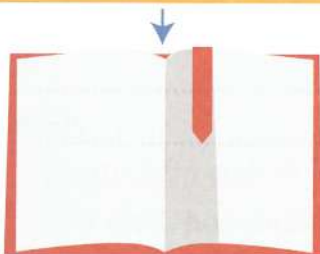
Ngày

Tháng

Màu sắc tôi yêu

Ngôi trường yêu thích của tôi

Chân dung của tôi

Con vật tôi yêu thích

Món ăn tôi yêu thích

Bạn bè của tôi

Điều làm tôi hạnh phúc

Điều làm tôi lo lắng/ sợ hãi...

Nếu có một cây
đũa thần, tôi sẽ

Tôi sẽ mang đồ gì đến
đảo hoang?

Đồ vật quý giá nhất
của tôi

Chiến thuật 7

Viết đoạn văn trình bày quan điểm về một vấn đề

7.1

Viết như thế nào?

Bước 1: Nêu ra quan điểm của mình (đồng ý/ không đồng ý với điều gì đó).

Bước 2: Nêu ra ít nhất ba lí do để bảo vệ quan điểm của mình.

Bước 3: Khẳng định lại quan điểm của mình.

Ví dụ 1

Họ và tên:

kem

hoặc

bánh quy

Bạn thích kem hay bánh quy?

Trình bày quan điểm

Tôi nghĩ

Bởi vì

.....

.....

.....

Gợi ý: Bạn thích kem hay bánh quy?

Tôi thích bánh quy.

Bởi vì đối với tôi, bánh quy trông rất đẹp mắt. Bánh quy có nhiều mùi vị khác nhau và rất giòn. Bánh quy lại có thể trang trí được thành nhiều hình thù khác nhau khi xếp trên đĩa và có thể để cả hạt socola hoặc hạnh nhân lên trên.

Vì thế, tôi thích bánh quy hơn kem.

Ví dụ 2

Họ và tên:

táo

hoặc

cam

*Bạn thích loại trái cây nào hơn:
táo hay cam?*

Trình bày quan điểm

Tôi nghĩ

Bởi vì

.....

.....

.....

Gợi ý: Loại trái cây nào bạn thích hơn: táo hay cam?

Tôi thích táo hơn cam.

Bởi vì đối với tôi, táo thật là ngọt ngào.

Táo cũng rất giòn, và táo thì có thể ăn cả vỏ, còn cam thì không.

Táo cũng có màu đỏ là màu tôi yêu thích.

Vì thế, tôi thích táo hơn cam.

Ví dụ 3

Dựa vào mô hình bánh hamburger dưới đây để viết đoạn văn nêu quan điểm về vấn đề: Có nên giao bài tập về nhà cho học sinh không?

➡ Trình bày quan điểm

➡ Lí do 1

➡ Lí do 2

➡ Lí do 3

➡ Khẳng định lại quan điểm

Gợi ý:

Quan điểm của tôi là **nên** giao bài tập về nhà cho học sinh, vì những lí do sau:

Thứ nhất, học sinh sẽ tạo được thói quen học bài nhờ có bài tập về nhà, tập dần để không cảm thấy khó khăn khi đối mặt với những áp lực trong học tập.

Thứ hai, bài tập về nhà là cách để học sinh có thể ôn tập lại các kiến thức đã học một cách hiệu quả nhất, vì nếu không các kiến thức sẽ trôi tuột ra khỏi đầu.

Thứ ba, làm bài tập về nhà sẽ giúp học sinh hiểu rõ hơn những điểm yếu trong kiến thức, kĩ năng của mình, từ đó có cách bổ sung, khắc phục cho phù hợp.

Vì thế, quan điểm của tôi là vẫn nên giao bài tập về nhà cho học sinh.

Nhưng cũng với yêu cầu trên, quan điểm ngược lại có thể viết như sau:

Theo tôi, học sinh **không nên** có bài tập về nhà, vì những lí do sau:

Thứ nhất, học sinh đã có một ngày dài học tập rất mệt mỏi ở trường. Làm thêm bài tập về nhà khiến học sinh chán nản, đuối sức, sợ việc học.

Thứ hai, các bài tập về nhà nhiều khi khiến học sinh bị rối trong tư duy vì nội dung có thể rất khác so với những gì học sinh đã học ở lớp.

Thứ ba, học sinh cũng cần vui chơi với bố mẹ, cần chạy nhảy để thư giãn... Do đó, nếu làm bài tập về nhà, học sinh không có thời gian cho việc vui chơi, thư giãn nữa.

Vì thế, tôi không đồng ý với việc giao bài tập về nhà cho học sinh.

Dàn ý của đoạn văn viết về quan điểm của bản thân, có thể là:

Phần giới thiệu

Có thể dùng những mẫu câu sau:

Tôi nghĩ (điều bạn chọn) là tuyệt vời/ đáng yêu/ có ý nghĩa...

Sở thích của tôi là ...

Tôi nghĩ (điều bạn chọn) là đúng đắn/ có ý nghĩa/ đáng quý... vì những lí do sau ...

Hoặc:

Tôi nghĩ (điều bạn chọn) là chưa đúng/ không đúng... vì những lí do sau ...

Tôi không đồng ý với ... vì những lí do sau ...

Tôi nghĩ (bạn chọn điều đó) là vì ...

Phần nêu lí do

Lí do thứ nhất, có thể dùng những mẫu câu sau:

Đầu tiên là ... bởi vì ...

Trước hết ... bởi vì ...

Bắt đầu/ Trước tiên ... bởi vì ...

Lí do thứ hai, có thể dùng những mẫu câu sau:

Thứ hai ... bởi vì ...

Thêm nữa ... bởi vì ...

Bên cạnh đó ... bởi vì ...

Lí do thứ ba, có thể dùng những mẫu câu sau:

Thứ ba ... bởi vì ...

Cuối cùng ... bởi vì ...

Sau cùng ... bởi vì ...

Phần kết luận

Có thể dùng những mẫu câu sau:

Đó là lí do vì sao ...

Như những gì bạn đã thấy ...

Tôi yêu/ thích ...

7.2

Ghi nhớ

Muốn nêu quan điểm

Bạn hãy nói ra

Những điều chúng ta

Thật là tâm đắc.

Bảo vệ cho chắc

Quan điểm bản thân

Bằng những nguyên nhân

Rõ ràng, tỉ mỉ.

Cuối cùng nhớ kĩ

Cần khẳng định thêm

Những lí do trên

Khiến cho bạn chọn.

7.3

Thực hành

Bài 1

Viết đoạn văn theo mô hình bánh hăm-bơ-gơ với các chủ đề sau:

Chủ đề 1

Mùa đông và mùa hè, em thích mùa nào hơn?

Chủ đề 2

Theo em, trẻ em nên có kì nghỉ hè dài ngày hơn không?
Vì sao?

Chủ đề 3

Theo em, người lớn có nên bị phạt ngồi vào “ghế buồn” khi nói dối không? Vì sao?

Bài 2 Em đọc đoạn văn sau và thực hiện các yêu cầu:

Theo ý kiến của tôi, trẻ em không cần có bài tập về nhà.

Thứ nhất, bài tập về nhà thường rất nhàm chán. Bạn thử tưởng tượng phải ngồi viết 10 dòng về một chủ đề mà bạn chưa bao giờ làm như kiểu: kể lại một lần bạn giúp đỡ người hàng xóm. Và vì thế làm bài tập về nhà giống như một cực hình. Mà giả sử không phải những chủ đề như vậy thì hầu hết các bài tập về nhà cũng giống những bài đã làm ở lớp. Bạn sẽ chẳng có lí do gì mà phải làm thêm một lần nữa.

Thứ hai, cả một ngày ở trường chắc ai cũng chán ngấy sách vở rồi. Bạn sẽ chẳng còn hứng thú gì khi lại phải mở vở ra để tiếp tục làm bài. Vì thế, hãy để cho sách vở được nằm yên ổn, đừng khuấy động!

Thứ ba, bài tập về nhà sẽ lấy hết thời gian mà đáng ra bạn có thể làm được bao nhiêu việc thú vị như nấu cơm cùng mẹ, đọc sách, đi chơi với cún con, chạy trên bãi cỏ... – những việc luôn khiến bạn trở nên nhanh nhẹn và hoạt bát hơn.

Chính vì những lí do trên, tôi phản đối việc giao bài tập về nhà cho học sinh.

Em hãy viết đoạn văn với quan điểm ngược lại: Trẻ em nên làm bài tập về nhà.

.....

.....

.....

.....

.....

.....

Chiến thuật 8

Viết đoạn mở bài cho một bài văn

8.1

Viết như thế nào?

Có một số cách bắt đầu đoạn mở bài như sau:

• Mở bài bắt đầu bằng câu hỏi •

Ví dụ: Bạn đã bao giờ nhìn thấy một chú sóc chưa? Nếu chưa thì khi đọc xong bài văn sau, tôi tin là bạn sẽ biết thêm nhiều điều thú vị về nó.

• Mở bài bắt đầu bằng “công thức” •

a) Tên vật cần tả/ kể.

b) Thời gian hoặc địa điểm (hoặc cả thời gian và địa điểm) mà bạn có.

c) Cảm xúc của bạn.

→ và mở bài = a + b + c

Ví dụ: Mẹ mua tặng tôi một con mèo vào tuần trước. Chao ôi, nhìn thấy nó là tôi đã biết mình có thêm một người bạn tuyệt vời rồi!

• Mở bài bằng cách đặt câu hỏi phủ định •

Ví dụ: Liệu có khi nào người máy thay thế cho mẹ không nhỉ? Tôi thì nghĩ là không bao giờ.

• Mở bài bằng một sự liên hệ •

Ví dụ: Chiều qua, khi ngắm nhìn đàn chim vội vã bay về tổ, tôi chợt nhận ra, đối với mỗi người, ngôi nhà luôn luôn là nơi tuyệt vời biết bao nhiêu.

• Mở bài bằng giác quan (vị giác, xúc giác hoặc khứu giác) với một vật cần tả •

Ví dụ: Bạn đã bao giờ thưởng thức vị mít chín chưa? Chắc hẳn là bạn sẽ cảm nhận được vị ngọt ngào, mùi thơm phức của nó. Vì thế, cây mít thực sự là loài cây đáng yêu.

• Mở bài mang tính “khiêu khích” •

Ví dụ: Nếu được quyền, tôi sẽ cho tất cả những cây sấu riêng biến thành một loại cây dịu dàng như cây hoa hồng. Nhưng thực tế chẳng bao giờ xảy ra điều đó cả và sấu riêng thì vẫn xù xì như vậy. Tất nhiên, tôi cần tìm hiểu tất cả những điều xù xì liên quan đến loài cây này.

• Mở bài bằng một dẫn chứng, một lời/ đoạn “quote” (trích dẫn) •

Ví dụ: Những ngôi sao thức ngoài kia/ Chẳng bằng mẹ đã thức vì chúng con... Vậy đó, những ngôi sao đêm đêm cứ lấp lánh trong tâm trí tôi như hình ảnh mẹ luôn ở đó, lặng lẽ mà rức rở. Và nói đến mẹ, tôi không thể không nói bằng những yêu thương.

Mở bài bằng cách so sánh với những sự vật có điểm chung giống nhau

Ví dụ: Nếu như ở miền Bắc có nhiều cây mít với những múi vàng ươm, thơm ngon thì ở miền Nam có cây sầu riêng với nhiều đặc điểm thú vị. Sầu riêng chín có mùi thơm ngào ngạt đến độ từ xa ai cũng cảm nhận được. Vậy có bao giờ bạn muốn tìm hiểu sâu hơn về loài cây này không?

Mở bài bằng một trải nghiệm mang tính cá nhân

Ví dụ: Tôi đã có lần suýt bị ăn đòn vì toàn bộ quần áo của tôi nhuộm trong bùn. Tôi đã cố gắng nhưng không thể gột sạch chúng trước khi về nhà. Vì thế, mỗi lần nghĩ đến đoạn sông trước nhà, tôi lại băng khuâng nhớ về kỉ niệm ấy.

8.2

Ghi nhớ

Mở bài của một bài văn
Xem chừng cũng chẳng dễ “ăn” tí nào
Viết gì và viết làm sao
Để người đọc thấy ngọt ngào, lọt tai
Có nhiều cách lắm, chẳng sai
Chỉ cần ghi nhớ, làm hai, ba lần
Rồi bạn sẽ thấy, thật gần
Mở bài chẳng khó, chuyên cần là xong.

8.3

Thực hành

Bài 1

Hãy viết đoạn mở bài cho bài văn: “Tả một cây hồng đang nở hoa” theo cách mà em thích.

.....

.....

.....

Bài 2

Đọc đoạn mở bài sau và cho biết người viết đã mở bài theo cách nào?

Chó không chỉ là một loài động vật, nó thực sự còn là một người bạn trong nhà. Đó không phải là nhận định của tôi mà là nhận định của tác giả câu chuyện “Con Bim trắng tai đen”. Và khi được nuôi một chú chó nhỏ, tôi thấy nhận định đó hoàn toàn chính xác.

Đoạn mở bài trên được viết theo cách:.....
.....

Bài 3 Hãy viết một đoạn mở bài bất kì bằng cách đặt câu hỏi.

.....
.....
.....
.....

Bài 4 Hãy điền vào hình trái tim những gì mà em yêu thích nhất, sau đó chọn một trong số đó để viết đoạn mở bài.

.....
.....
.....
.....

Bài 5 Em hãy viết phần mở đầu cho đoạn văn giới thiệu về hình ảnh sau:

.....
.....
.....
.....
.....
.....
.....

CHIẾN THUẬT VIẾT BÀI VĂN

Chiến thuật 1

Viết bài văn tả cây cối

1.1

Viết đoạn mở bài

Viết như thế nào?

Cách 1

Viết mở bài theo cách thông thường

Cách làm: Giới thiệu cây cần tả: Cây gì? + Trồng ở đâu? + Có từ bao giờ? + Cảm nghĩ của mình về cây.

Nếu gọi các ý trên lần lượt là a, b, c, d thì mở bài thông thường sẽ gồm: a + b + c + d.

Ví dụ 1

Kết cấu của mở bài dưới đây gồm b + a + c + d.

Trong sân trường, trước cửa lớp em có một cây bàng. Không biết cây được trồng từ bao giờ mà tán xanh um, mát rượi. Mỗi lần đến trường, nhìn thấy cây bàng em như gặp lại một người bạn gần gũi, thân thiết đối với mình.

Cũng có khi mở bài không đầy đủ cả bốn ý trên.

Ví dụ 2

Kết cấu mở bài dưới đây gồm a + b + d.

Cây bàng đứng trước cửa lớp em gần gũi như một người bạn thân thiết của tất cả các học sinh. Mỗi sớm mai đến lớp, nhìn thấy cây bàng, lòng ai cũng thấy ấm áp thân thương.

Hoặc mở bài chỉ gồm a và d.

Ví dụ

Nếu ai hỏi em cây nào gắn bó với tuổi thơ của em nhất thì em không ngần ngại mà trả lời, đó chính là cây bàng. Bao nhiêu năm qua, cây bàng đã ở bên em như một người bạn ấm áp, tin cậy.

Cách 2 Viết mở bài bằng những câu hỏi

Cách làm: Đặt những câu hỏi khiến người đọc liên tưởng về loài cây mà em sẽ tả hoặc gợi cho người đọc nghĩ đến những loài cây khác.

Những câu hỏi đó cũng có thể liên quan đến việc gợi cảm xúc về vẻ đẹp của cây, của hoa hoặc của thiên nhiên.

Các mẫu câu hỏi có thể là: Bạn đã từng ...?, Bạn có biết ...?, Bạn có bao giờ ...?, Bạn có thích ...?, Bạn có cảm nhận ...?, Bạn sẽ làm gì ...?

Ví dụ 1

Đã khi nào bạn xao xuyến trước màu vàng của những bông hoa cúc mùa thu? Bạn đã bao giờ đi giữa một cánh đồng hoa cúc vào độ rực rỡ nhất? Nếu chưa có những trải nghiệm đó thì bạn hãy cùng tôi dạo bước ngắm hoa cúc vàng mùa thu nhé.

Ví dụ 2

Bạn có biết loài cây nào có hoa thơm ngát vào mùa xuân và quả thì tròn lúc lỉu vào mùa thu? Bạn có biết loài cây ấy còn là một trong những người bạn gần gũi quen thuộc với mọi làng quê Việt Nam không? Nếu đã biết câu trả lời thì hẳn bạn là người rất thích ngắm và thưởng thức những múi bưởi mọng nước vào mỗi dịp Trung thu đúng không nào?

Cách 3

Viết mở bài bằng một điều gì đó thật hài hước

Cách làm: Cách mở bài này khiến mọi người ấn tượng và có thể bật cười vì sự dí dỏm, hài hước. Em có thể nghĩ đến một câu chuyện cười hoặc tự nghĩ ra một câu đố liên quan đến loài cây mà em định tả. Em cũng có thể có những cách “chơi chữ” thú vị liên quan đến tên của cây, hoặc có thể nhận xét về cây định tả thật hài hước theo cách nhìn của em.

Ví dụ

Có loài cây biết bơi đấy các bạn ạ. Các bạn không tin ư? Tớ nói thật đấy. Thế các bạn đã bao giờ nghe nói về sự hi sinh hết mình của loài cá chưa? Câu ấy là: Cá chuối đắm đuối vì con. Vậy là người Việt mình có cá chuối và cây chuối. Tuy là cùng tên gọi nhưng chúng không liên quan gì đến nhau cả. Và tất nhiên, nếu bạn có dùng cây chuối làm phao bơi thì điều kiện là bạn phải biết bơi rồi cơ!

Cách 4

Viết mở bài bằng một câu chuyện

Cách làm: Cách mở bài này đòi hỏi em phải tìm hiểu về sự tích của loài cây/ loài hoa để có thể giúp người đọc hiểu một phần ý nghĩa của loài cây/ loài hoa đó trong cuộc sống.

Em cũng có thể tạo ra một câu chuyện của riêng em. Trong câu chuyện đó, loài cây em định tả sẽ có thể là một nhân vật, nhưng nhớ nhiệm vụ chính của bài vẫn là miêu tả cây chứ không phải kể chuyện nhé!

Ví dụ 1

Mỗi lần nhìn loài hoa ấy, lòng em lại rưng rưng nghĩ về lòng hiếu thảo của một bạn nhỏ dành cho mẹ. Tình cảm trong sáng, mong muốn mẹ khỏi ốm của bạn nhỏ trong câu chuyện “Sự tích hoa cúc trắng” đã khiến trời đất cũng phải động lòng. Lòng hiếu thảo sâu nặng đã kết thành bông hoa đẹp đến ngỡ ngàng: Bông hoa cúc trắng!

Ví dụ 2

Một buổi sáng bước vào vườn, em bỗng nghe như có tiếng thì thầm: “Này anh bạn nhỏ, đừng quên tưới nước cho chúng tớ nhé. Chúng tớ là loài cây rất bé nhỏ nằm nép dưới gốc cây xoài nên sợ là bạn sẽ quên chúng tớ...”.Ồ, là những cây nào vậy nhỉ? Em ngơ ngác nhìn quanh và nhận ra đó là những cây rau thơm do bà ngoại trồng.

Cách 5

Viết mở bài bằng cách trích dẫn một câu hoặc một bài thơ, bài hát

Cách làm: Em chỉ cần nhớ hoặc có thể tự sáng tác một đoạn thơ về loài cây cần tả, sau đó giới thiệu loài cây đó một cách thật tự nhiên.

Ví dụ 1

Ai trồng cây
Người đó có bóng mát
Trong vòm cây
Chim hót lời mê say.

Chắc hẳn, khi trồng cây hồng này, bố đã nhớ đến những câu thơ ấy. Vì từ ngày có cây hồng, chim chóc muôn loài về đây hót ríu rít mỗi sớm mai.

Ví dụ 2

Bờ cây chen chúc lá
Chùm giẻ treo nơi nào
Gió về đưa hương lạ
Cứ thơm hoài xôn xao.

Đúng là không có mùi thơm nào khiến lòng tôi xôn xao như mùi thơm của hoa giẻ. Cây hoa giẻ chỉ bé nhỏ, đơn sơ mà mùi hương của hoa toả khắp cả góc sân nhà.

Ghi nhớ

Muốn mở bài tả cây
Bạn ơi không hề khó
Tên cây, nhớ phải có
Bạn yêu cây thế nào?

Cũng có khi “làm cao”
Bạn trở tài đồ nhé
Xem là cây gì thế?
Cây mang đặc điểm nào?

Như muôn ngàn vì sao
Mỗi loài cây mỗi khác
Bạn có thể sáng tác
Thành những câu chuyện cười.

Hoặc coi cây như người
Mới lạ và thú vị
Mở bài gây chú ý
Bạn thật tài, đúng không?

Thực hành

Bài 1 Em hãy cho biết mở bài sau đây được viết theo cách nào?

Nếu hỏi khi đi xa bạn nhớ điều gì nhất về ngôi nhà của mình, có lẽ tôi sẽ trả lời đó chính là cây xoài. Cây xoài do bố tôi trồng khi bố bắt đầu đặt những viên gạch đầu tiên để xây ngôi nhà mới. Chính vì thế, cây xoài đã ở đó và chứng kiến bao chuyện buồn vui của cả gia đình chúng tôi suốt những tháng năm qua.

Mở bài được viết theo cách:

Bài 2

Em hãy sử dụng một trong những cặp từ đồng âm sau để viết đoạn mở bài tả một loài cây theo cách hài hước:

Cây đa – bánh đa

Cây cơm nguội – hạt cơm nguội

Cây hoa súng – khẩu súng

Cây phượng vĩ – chim phượng

.....

.....

.....

Bài 3 Với mỗi đoạn thơ sau, em hãy viết một đoạn mở bài miêu tả cho hợp lí:

a
Cạnh vại nước
Ở đầu sân
Tí đất không
Nằm bỏ trống.

Em tra xuống
Mấy hạt ngô
Ồ lạ chưa
Cây đã mọc...

.....

.....

.....

.....

b
Có một loài hoa sinh ra ở trên đời
Nhưng chỉ nở âm thầm trong đêm tối
Mùi hoa thơm khiến lòng ai bối rối
Sao mà kì diệu thế, hoa quỳnh ơi!

.....

.....

.....

.....

Bài 4 Em hãy dựa vào câu chuyện “Sự tích cây vú sữa” để viết đoạn mở bài tả cây vú sữa.

.....

.....

.....

.....

1.2 Viết phần thân bài

Viết như thế nào?

Bước 1 Tạo dựng “kho” từ ngữ liên quan đến cây cối

Nhóm từ ngữ miêu tả

- Rễ cây: xù xì, dài, uốn lượn, ngoằn ngoèo, quanh co, rễ chùm, rễ cọc...
- Gốc cây: to, thô, sần sùi, chắc nịch...
- Thân cây: xù xì, bạc phếch, ram ráp, nhẵn bóng, mềm mại, cao, chắc...
- Cành cây: vươn dài, khẳng khiu, mập mạp, toả ra...
- Lá cây: xum xuê, um tùm, xanh non, xanh biếc, nhẵn thín, nổi gân, non tơ, tươi tốt, vàng úa, mỡ màng, héo quắt, răng cưa, vàng hoe, vàng nhạt, mơn mớn, li ti, đỏ thẫm...
- Ngọn cây: cao vút, chót vót, thẳng tắp, mập mạp, non nớt, mảnh dẻ...
- Hoa: chúm chím, rục rờ, lộng lẫy, vàng ươm, đỏ ối, trắng tinh, thơm ngát, thơm thoang thoảng, he hé, biêng biếc, tươi đẹp, nở bung...
- Quả: sai trĩu, trĩu trĩu, chi chít, vàng ươm, đỏ rục, đỏ ối, chín mọng, vàng rục, chua, chan chát, thơm ngọt, thơm lừng, ròn rột, giòn...

Em hãy làm các bài tập trang bị những hiểu biết về cây cối nhé!

Ví dụ

Điền từ thích hợp trong ngoặc đơn vào chỗ chấm (hạt, vòng đời của cây, cành cây, ô-xi, quả, nước, phấn hoa, rễ cây, thân cây):

Những cây non nảy mầm từ

- 🌸 Cây cối cung cấp cho con người để hít thở.
- 🌸 bò ngoằn ngoèo trong lòng đất.
- 🌸 Côn trùng mang đi khắp nơi hoặc từ bông hoa này đến bông hoa khác.
- 🌸 chỉ sự phát triển của cây từ khi bắt đầu nảy mầm cho đến khi tàn úa.
- 🌸 Tất cả các loài cây đều cần ánh sáng mặt trời, thức ăn và
- 🌸 Có thể nhìn thấy sự lớn lên của cây ở
- 🌸 Thỉnh thoảng, hoa có thể phát triển thành và chúng ta có thể ăn chúng.
- 🌸 Một phần của thân cây mà phát triển và vươn dài ra gọi là.....

Bước 2

Hiểu về vòng đời của cây và các từ ngữ liên quan đến từng giai đoạn phát triển của cây

- 🌸 Gieo hạt – hạt nảy mầm – một lá mầm – mầm
- 🌸 Cây non – cây nở hoa – lá non – lá già...
- 🌸 Gốc – rễ – tưới nước – chăm sóc – bón phân – cắt tỉa...
- 🌸 Đất – Mặt Trời – mưa – không khí – nắng – gió – chim chóc...

Gieo hạt

Hạt nảy mầm

Một lá mầm

Mầm

Cây non

Cây nở hoa

Lá non

Lá già

Gốc, rễ

Tưới nước

Chăm sóc

Bón phân

Cắt tỉa

Đất

Mặt Trời, nắng

Mưa

Gió, không khí

Chim chóc

Bước 3 Tìm hiểu về các loại cây và sự phát triển của quả

Có thể tham khảo bảng sau:

Các loại cây	Các từ ngữ miêu tả sự phát triển của quả	Các từ ngữ miêu tả sự phát triển của hạt, củ
Cây ăn quả, cây hoa, cây rau, ngũ cốc, cây có củ, cây trồng bằng hạt, cây trồng bằng cây giống, cây lấy gỗ, cây bóng mát...	Xanh, non, nhu nhú, ương ương, chín mềm, chín nhũn, chín nục, chín vàng, xanh lè...	Lủng lẳng, lúc lỉu, nảy mầm, nhú lên...

Bước 4 Tìm hiểu cách thức miêu tả cây

Ở bước này, có một số cách miêu tả như sau:

Cách 1 Miêu tả cây theo sự phát triển vòng đời của cây

Ví dụ

Thế là từ cái hạt ngô vàng ươm và bé xinh ấy đã mọc thành một cây ngô non. Cây ngô nhỏ xíu xiu xiu với một cái lá mầm xoè ra hân hoan đón nắng. Chẳng mấy chốc, thêm một lá nữa rồi một lá nữa... Cứ thế, cây vươn cao như muốn gọi Mặt Trời.

Từ màu xanh non, lá ngô dần thẫm lại. Khi đó, ngô sắp chuyển mình thành một bà mẹ với những đứa con mọc ra từ nách lá.

Hoa ngô phơ phất, những sợi râu dài đung đưa theo làn gió.

Rồi bắp ngô hình thành.

Ban đầu chỉ là vài ba hạt bé bỏng nhưng hạt cứ căng dần lên, ngấm đủ nắng và gió để trở thành những hạt ngô căng mọng, vàng óng dưới ánh mặt trời.

Giờ thì lá ngô càng thẫm lại và xác xơ hơn. Nhưng có sao đâu, ngô đã gửi đến cho con người tình yêu của nó bằng những bắp ngô căng tròn đầy hạt.

Ghé mũi sát xuống bắp ngô, bạn có thể cảm nhận bụi phấn li ti trên hạt và thoảng hương thơm dịu dịu.

Và rồi sự sống lại bắt đầu từ những hạt ngô như thế.

Cách 2

Miêu tả cây bằng nét đặc tả (như tả cây hoa cúc thì tập trung vào tả hoa hoặc tả cây buổi thì tập trung vào tả quả)

Ví dụ

Hiếm có loài hoa nào mà màu sắc lại rực rỡ như hoa cúc. Màu hoa lẫn dưới màu nắng cứ lấp loá, lấp loá. Hoa hắt từng ánh vàng lên bầu trời thu khiến ai đi qua cũng thấy lòng xao xuyến. Hoa nở xoè từng lớp cánh thuần dài, xếp chồng lên nhau tầng tầng, lớp lớp. Ẩn bên trong là đài hoa tròn như cúc áo.

Cả bông hoa tựa như một vòng tay tròn đầy chứa đựng một bầu trời bé con trong đó. Vì thế cánh đồng hoa cúc bạt ngàn giống như cả một vũ trụ những “mặt trời” hoà quyện với nhau.

Mỗi khi làn gió thổi qua, bông hoa cúc lại khẽ khàng nghiêng mình vì hoa đã chứa trong đó sức nặng của nắng, của gió, của màu vàng và của cả mùa thu.

Ngắm hoa cúc, nếu có ai lỡ không nhìn thấy lũ ong bướm đang lượn vòng xung quanh thì cũng là điều dễ hiểu. Bởi làm sao có thể nhận ra màu vàng mỏng mảnh của bướm ong lẫn trong màu vàng trùng điệp của cúc đang phơi phới đến nhường kia.

Cách 3

Miêu tả cây theo thứ tự các bộ phận của cây

Ví dụ

Từ xa nhìn lại, cây bàng như một chiếc ô khổng lồ.

Đến gần ta dễ dàng nhận thấy phần gốc cây gỗ lên nổi trên mặt đất như một con trăn già nua. Trông xù xì xấu xí thế thôi nhưng đó lại chính là phần quan trọng nhất đem dinh dưỡng nuôi cây.

Thân cây với những lớp vỏ đã bong ra từng mảng, sờ vào ram ráp. Và nếu bạn vòng tay ôm, có lẽ cây sẽ nằm trọn trong vòng tay của bạn. Lúc đó, bạn sẽ cảm nhận được cái ram ráp, ấm áp ngay sát má mình.

Từ thân cây ấy, bao nhiêu cành lá trở ra xoè ngang, xoè dọc. Mỗi tán lá như một cánh tay giang ra ôm cả trời đất và nắng gió.

Lá cây to như lòng bàn tay có hai mặt, một mặt trơn nhẵn, còn một mặt có các đường gân lá nổi lên đều đặn. Bạn có thể xếp lá bàng thành hình trái tim trên mặt đất. Bạn cũng có thể đan các lá bàng với nhau thành hình chiếc quạt hay một cái nón đội đầu. Vì lá bàng có thể khiến bạn nghĩ ra nhiều ý tưởng sáng tạo không ngờ.

Và bạn có thấy lấp ló trong tán lá là những quả bàng xanh non không? Chúng hệt như những con mắt nhấp nháy đang trêu bạn nhỉ, vì phải tinh mắt lắm bạn mới phát hiện ra chúng mà. Nhưng bạn đừng lo, vài hôm nữa, dưới cái nắng này, những quả bàng đó sẽ chuyển sang màu vàng và bạn sẽ dễ dàng phát hiện ra.

Nhưng bạn cẩn thận nhé, vì khi ấy đứng dưới gốc cây, quả bàng sẽ rơi “độp” vào đầu đấy! Ài cha, mình không muốn chào hỏi nhau kiểu đó đâu bạn bàng ơi!

Cách 4

Miêu tả cây theo sự thay đổi của cây theo mùa trong năm

Ví dụ

Có lẽ không loài cây nào lại thay đổi nhiều và nhanh như cây hoa phượng.

Mùa xuân, phượng bắt đầu nhú ra những búp lá xanh non. Lúc đó, mỗi lá chỉ như một cái móng tay bé ơ là bé. Thi thoảng nếu có chiếc lá nào vô tình rụng xuống, người đi đường chỉ cảm thấy như có hạt mưa xuân rơi trên tóc thật khẽ khàng.

Nhưng đến mùa hè, hoa phượng như bùng lên sức sống mới. Khi ấy, người ta dường như quên rằng phượng đã từng có lá. Người ta chỉ thấy những chùm hoa đỏ rực rỡ và chói lọi trên cao. Từng chùm hoa như từng đốm lửa thấp lên đỏ rực cả bầu trời. Chúng hoà vào với cái nắng chói chang của mùa hè thành những ngọn đuốc bập bùng. Nhưng nhìn vào đó, người ta chỉ thấy ngất ngây say đắm vì cái màu đỏ nao lòng ấy không gây cảm giác oi nồng, nóng nực. Có lẽ bởi hoa phượng đã tự kết thành từng chùm, từng tán che rợp bóng người đi đường.

Mỗi cánh hoa phượng rơi nghiêng theo làn gió tựa như một vệt sao băng bay ngang qua bầu trời, vương trên đất lại giống cánh bướm chấp chới đậu xuống rồi ngủ quên.

Nông nàn là thế nhưng đến mùa thu, phượng lại trở về với sự tĩnh lặng. Lác đác trên cây còn sót lại một vài cành hoa như thấp giùm cho bầu trời thu chút ánh sáng của mùa hè. Ve cũng ngủ yên. Những cánh phượng thôi rơi. Chỉ còn xao xác nhớ nhung trong lòng bao cô cậu học trò...

Rồi mùa đông đến, cả cây phượng khẳng khiu như những dấu hỏi chấm giữa bầu trời âm u rét mướt. Những lá phượng thẫm lại, già đi nhưng trong lòng chúng như đang âm thầm tích lửa cho một mùa hè tưởng xa mà lại rất gần.

Cách 5 Miêu tả cây kết hợp với hoạt động xung quanh

Ví dụ

Cây hoa giẻ không có vẻ kiêu diễm như người ta vẫn thường nghĩ về các loài hoa. Nó mảnh khảnh, đơn độc với những cành lá mỏng mảnh.

Nhưng khi giẻ ra hoa, mùi thơm nồng đượm có thể lấn át tất cả các loài hoa khác. Mùi hương hoa giẻ là sự hoà quyện của mùi mít chín già với mùi hoa ngọc lan, hoa sứ quân tử hay hoa hoàng yến. Từng cánh hoa thuôn dài cứ chín dần và mùi thơm cứ thế mà nồng đượm hơn. Và sự xao xuyến của người trồng hoa cũng vì thế mà ngày một nhiều lên. Người ta có thể đứng lặng trong đêm hít đến no nê mùi hương quyến rũ ấy và cảm tạ trời đất đã tích tụ tinh hoa tạo nên những loài hoa diệu kì đến thế. Khẽ chạm vào từng cánh hoa vàng thắm dịu dàng, ta như lạc vào một khung trời cổ tích...

Mỗi sớm mai khi mặt trời vừa lên, từng đàn ong bướm lại rủ nhau bay đến. Chúng lượn qua lượn lại như muốn làm dáng với sự yêu kiều và hương thơm ngọt ngào mê hoặc từ hoa giẻ. Suốt cả ngày bướm ong bận rộn. Suốt cả ngày hoa âm thầm tỏa hương.

Những náo nức, những rộn rã mà hoa đem lại cho ong bướm, cho con người, có lẽ hoa chẳng biết được đâu.

Vì hoa cứ mãi là hoa giẻ bình dị mà thôi...

Bước 5 Dùng các biện pháp nghệ thuật tu từ trong quá trình miêu tả cây

Trong quá trình miêu tả, để câu văn trở nên hấp dẫn, em nên dùng các biện pháp nghệ thuật tu từ. Khi miêu tả cây cối, biện pháp phổ biến có thể dùng là so sánh hoặc nhân hoá. Hãy tìm các hình ảnh so sánh ẩn tượng, “đẹp mắt” nhất để miêu tả, em nhé! Ví dụ: Có thể dùng biện pháp nghệ thuật so sánh để miêu tả các bộ phận cây như trong bảng sau:

Các bộ phận của cây	Các hình ảnh có thể so sánh
Rễ cây	như con trăn/ con rắn/ con giun/ như người mẹ tảo tần...
Thân cây	như một người bạn/ như một chỗ dựa vững chắc/ già nua như một ông lão...
Lá cây	như chiếc quạt/ như bàn tay/ như móng tay/ như tờ giấy...
Hoa của cây	như vầng mặt trời/ như móng của con rồng/ như nụ cười của thiếu nữ hoặc em bé/ như ngôi sao/ như những đốm lửa...
Quả của cây	như đàn lợn con/ như những quả bóng/ như những ngôi sao/ như những con mắt...
Hạt của cây	như móng tay/ như những con kiến/ như những con ruồi...

Bước 6 Có thể sử dụng thơ ca trong quá trình miêu tả cây

Em hãy chép những đoạn thơ miêu tả về cây cối vào một cuốn sổ tay. Trong quá trình làm bài, khi cần thiết có thể trích dẫn những câu, những đoạn thơ thích hợp. Có thể có những đoạn thơ đơn giản như sau:

Miêu tả cây cúc trắng

Một đoá màu trắng
Xinh như môi cười
Lấp la lấp lánh
Trắng ngần tinh khôi.

Dù ngày mưa rơi
Hay ngày rực nắng
Vẫn ngời sắc trắng
Tươi như nụ cười.

Miêu tả bông hồng

Bướm ong rộn ràng bên cánh hoa tươi
Bướm ong bắn khoản về màu hoa hồng thắm
Ai thế nhỉ, ai đem cốc nắng
Đổ vào lòng nhụy thể, hồng ơi?

Hay mặt trời mãi chơi đánh rơi
Màu đỏ mặt trời lên cánh hoa buổi sáng
Để hoa ngập hương, hoa thơm mùi nắng
Để bướm ong cứ xao xác bay hoài...

Tròn như trái bóng xanh
Xù xì từng lớp vỏ
Các múi sau khi bổ
Xếp vòng tròn rất ngoan.

Chạm vào từng múi cam
Chao ôi sao thơm thế
Cam nằm tròn trong đĩa
Mà khắp nhà dậy hương.

Miêu tả quả cam

Quanh năm đứng ở góc vườn
Lặng thầm chẳng biết khoe hương như nhài
Cây cao, lá thắm cành dài
Tán râm mát rượi, đan cài sớm trưa.

Thế rồi trái mấy nắng mưa
Quả đầu lúc liu đư đưa trên cành
Từ bao nhánh lá màu xanh
Bấy nhiêu chùm quả ngọt lạnh dịu thơm.

Miêu tả cây nhãn

Vỏ càng xù xì nhiều hơn
Ruột càng trong trắng, phần “cơm” càng dày
Bao niềm hạnh phúc dâng đầy
Hình như chim chóc cũng say hương trời.

Bước 7 Miêu tả cây cối theo kiểu kể một câu chuyện

Cách làm: Em có thể nghĩ ra một câu chuyện về loài cây mà mình định tả, sau đó hãy tả cây dựa trên các tình tiết của câu chuyện.

Cần nhớ đây vẫn là bài văn tả cây cối chứ không phải là bài văn kể chuyện nên các chi tiết miêu tả phải luôn được làm nổi bật.

Ví dụ

Đám rau thơm cảm thấy mình quá bé nhỏ so với những cây cối khác trong vườn.

Bởi vậy, chúng cứ đứng nép vào nhau. Mỗi khi có cơn gió mạnh, đám rau thơm lại xô dạt đến tột nghiệp.

Anh bướm nhếch mép cười: “Sao lại có loài cây bé tí bé teo thế cơ chứ, như thế làm sao mà ngắm nhìn trời xanh được?”.

Còn chị hoa hồng thì nghiêng bộ cánh lóng lánh những hoa lá điệu đà nói: “Trời, cả đến cái bộ quần áo mặc trên người cũng chỉ độc có một màu, nhìn đã thấy buồn chán rồi!”.

Lũ ong bướm thì tuyệt nhiên không ngó ngàng gì đến đám rau thơm. Chúng chỉ tíu tít bắt chuyện với chị hoa hồng, cô hoa cúc, nàng hoa giẻ và cả bác ngọc lan đang mùa ra hoa thơm ngào ngạt.

Rau thơm càng cảm thấy tủi thân hơn. Chúng chỉ muốn chui vào đâu đó cho đỡ ngượng. Chúng có cảm giác như mình đã vào nhầm nhà. Có lẽ, nhà của chúng là một mảnh ruộng bỏ hoang nào đó chẳng?

Nhưng sáng nay, có một điều đặc biệt xảy ra với cả khu vườn. Ông chủ bước vào với cái vôi nước trên tay. “A, chúng mình sắp được uống no nê nước rồi!” – Cây cối trong vườn thì thảo.

Chúng yêu ông chủ nhất, ông luôn chăm sóc chúng bằng tình yêu đặc biệt. Tất nhiên cũng có khi hơi quá vì ông cho chúng uống nước no đến căng phồng bụng. Có lần lúc, nước còn tràn lên cả mặt vườn lênh láng khiến các chú cóc cũng được một phen chạy nháo nhào. Nhưng như thế sẽ khiến cho cả vườn tươi tắn hơn và chúng muốn được ông chủ để ý nhiều hơn. Cây nào cây nấy vươn hoa chạm vào người ông chủ như muốn nói: “Nào, thơm chưa, hãy đón lấy món quà từ chúng tôi nhé!”.

Ông chủ khoan thai cầm vòi và chuẩn bị công cuộc tưới tắm như mọi sáng. Nhưng ông dừng lại ở đám rau thơm.

Ông khẽ nâng từng ngọn rau: “A, cây thì là sắp mọc rồi, cổ lên nhé. Cả cây húng nĩa này. Cái lá màu xanh đậm thế này là khoẻ mạnh đấy. Còn cây hương nhu, nhanh lớn để bà chủ mượn ít lá gội đầu nhé. Tất cả đều lên rồi, xanh tươi rồi. Khi nào lớn hơn ông sẽ làm hàng rào cho các cháu”.

Ơ! Cây cối trong vườn ngạc nhiên quá! Toàn những cây chẳng ra hoa, chẳng ra quả mà ông chủ lại dịu dàng với chúng thế.

Và giờ ông chủ bắt đầu tưới rồi. Từng làn nước nhẹ nhàng len vào các gốc cây trong ngấn, mát mẻ.

Đến những cây rau thơm, ông chủ lấy tay của mình bịt vòi nước để các tia nước chỉ bắn ra nhẹ nhẹ đủ làm ướt rau.

Cử chỉ ấy cũng dịu dàng làm sao.

Ông chủ ra khỏi vườn rồi, vườn cây bắt đầu xôn xao. “Chào mấy bạn nhỏ tí hon, chào mừng các bạn đến với khu vườn nhé!” – Bác buổi lên tiếng đầu tiên. Rồi tiếp theo các cây khác cũng cất tiếng chào.

Đám rau thơm rụt rè, mỉm cười e lệ: “Em chào các anh chị. Mong các anh chị đón nhận chúng em ạ!”

– “Tất nhiên rồi!” – Bác cóc đang nấp trong bụi rau thơm cất giọng ồm ồm. Ai chứ tôi là tôi thích nằm trong đám rau thơm nhất, mát mát là.

Cả khu vườn cười ồ. Mấy giọt nước từ các tán lá cây cao rơi xuống đám rau thơm tí tách, tí tách.

Hoặc em có thể tham khảo câu chuyện “Cây táo yêu thương”. Dưới đây là đoạn trích của câu chuyện:

Băng đi một thời gian, cậu bé lại quay về.

“Ta xin lỗi, con yêu”. – Cây nói, “nhưng ta không còn gì để cho con nữa...”

Táo cũng đã hết rồi”.

“Răng con đã yếu, không thể ăn táo được nữa”. – Cậu bé trả lời.

“Những cành cây cũng không còn”. – Cây tiếp tục: “Con không thể vui đùa với chúng...”.

“Con già rồi, có còn vui đùa được đâu”. – Cậu bé đáp.

“Thân cây cũng không còn”. – Cây nói: “Con không thể trèo lên được nữa...”.

“Con đã quá mệt mỏi và không leo trèo được nữa”. – Cậu bé nói.

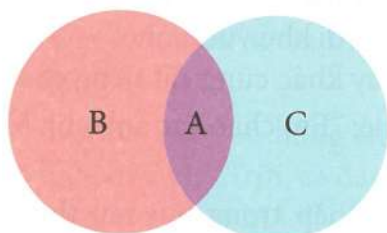
“Ta xin lỗi”. – Cây thở dài.

“Ước gì ta có thể cho con thứ gì đó... nhưng ta không còn gì cả. Ta chỉ là một gốc cây già nua. Ta xin lỗi...”.

Bước 8 Miêu tả cây bằng cách so sánh, đối chiếu các loài cây với nhau

Em chọn cây mình tả với một cây khác có những nét tương đồng và khi miêu tả thì tập trung vào những nét tương đồng cũng như khác biệt giữa chúng. Cách làm này sẽ giúp việc miêu tả của em trở nên rõ nét và sáng tạo hơn.

Em cũng có thể hình dung việc miêu tả này giống như sơ đồ sau:

Phần chung là A.

B và C là những phần khác nhau.

Ví dụ về việc miêu tả quả mít qua sự so sánh với quả sầu riêng sau đây:

Với người miền Bắc, mít được coi là loại quả thân thuộc, dân dã thì với người miền Nam, sầu riêng cũng vậy.

Cả hai loại quả đều có mùi thơm khó cưỡng. Mùi thơm khiến người đứng từ xa vẫn có thể cảm nhận được. Người ta thường nói đùa, đó là hai loại quả khó lòng mà ăn vụng được.

Mùi thơm của mít và sầu riêng có thể quện vào trong gió bay xa, thơm một mùi thơm dậy lên những ao ước về vị giác khiến người ta không thể không nghĩ đến vị ngọt của nó.

Mà quả thực, cả mít và sầu riêng đều ngọt. Cái vị ngọt lịm, ngọt đến tê cả lưỡi. Thường thức xong rồi, vị ngọt vẫn còn đọng lại.

Mít và sầu riêng còn giống nhau ở cái vẻ ngoài xù xì đầy gai là gai. Dù có yêu thương đến mấy chắc cũng chẳng ai có thể ôm ấp quả mít hay quả sầu riêng vào lòng được vì gai của chúng sẽ làm đau người ôm...

Về hình dáng, cả mít và sầu riêng đều có quả to, quả nhỏ, quả méo xẹo, quả vẹo vọ. Nhưng khi xếp chúng cạnh nhau, ta có cảm giác như đàn lợn con nằm cạnh mẹ.

Mít thì có vẻ “dễ gần” hơn, hình như ai cũng ăn được, còn sầu riêng thì không.

Mít đậu quả bắt đầu từ những trái non bé bằng ngón tay, còn sầu riêng đậu quả từ những bông hoa trông có vẻ xấu xí. Múi mít nhỏ hơn và xếp chồng lên nhau trong khi đó sầu riêng lại có múi lớn, mỗi quả thường chỉ có khoảng 5 đến 7 múi.

Dù giống hay khác nhau nhưng mít và sầu riêng đều là những sản vật đáng tự hào mà thiên nhiên ưu ái dành tặng cho đất nước ta.

Ghi nhớ

Tả cây, bạn nhớ
Nhiều kiểu viết văn
Khi tả phần thân
Chẳng hề gặp khó.

Bạn đừng nhầm nhó
Hãy thả lỏng đi
Rồi chọn cách gì
Mà mình yêu nhất.

Có thể chân thật
Tả từng phần thôi
Có khi xa xôi
Tả thêm ong bướm.

Có khi vui sướng
Tả lẫn với thơ
Có khi mộng mơ
Tả cùng câu chuyện.

Bài văn thiên biến
So sánh dọc ngang
Người đọc ngỡ ngàng
Ai mà tài thế!

Bạn thật đáng nể
Chẳng kém nhà văn
Người đọc muốn ăn
Quả mà bạn tả...

Thực hành

Bài 1 Em đọc phần thân bài sau và cho biết tác giả đã tả theo cách nào?

Không hiểu sao bằng lăng lại nhớ sẻ nâu đến thế.

Sẻ nâu thường đến từ sáng sớm. Chú đậu trên cành hoa bé xíu đang bắt đầu ra những bông hoa tím tím và kêu lách cha lách chích.

Bằng lăng thì còn bé bỏng lắm. Mọi người thường nghĩ bằng lăng lớn lên sẽ trở thành một loại cây cổ thụ như cây phượng. Nhưng không, bằng lăng biết mình có một xuất xứ khá đặc biệt. Bằng lăng đến từ Nhật. Quê hương nó là ở Nhật và chính vì thế, hình dáng của nó cũng khác so với những cây bằng lăng ở Việt Nam.

Và bằng lăng Nhật có thể ra hoa từ khi cây mới chỉ cao ngang thân người. Các cành cây mảnh mai như những nàng thiếu nữ. Đầu mỗi cành lại mọc ra một chùm hoa tím đến bồi hồi.

Vì thế, sẻ nâu thích đậu trên cành cây để ngắm những cánh hoa tím khẽ rung rinh theo làn gió.

Thi thoảng cao hứng, sẻ nâu nhảy thoăn thoắt từ cành này sang cành khác. Những lúc ấy bằng lăng khẽ kêu lên: “Chà chà, chậm lại nào anh bạn, chúng tôi thấy khó có thể ngả mình theo kịp anh rồi đấy!”.

Nhưng sáng nay, sẻ nâu không đến.

Bằng lăng buồn ngơ ngác. Nó buồn đến nỗi những giọt sương lăn chậm chậm trên những cánh hoa như giọt nước mắt.

Đến ngày hôm sau, cũng không thấy sẻ nâu đâu.

“Có lẽ nào sẻ nâu đã quên mình rồi?” – Bằng lăng buồn bã nghĩ thầm.

Ôi, nhưng nhìn kia, trong ánh nắng, sẻ nâu đang bay đến. Cánh sẻ nâu lấp lánh trong nắng. Sẻ nâu lại chọn đậu trên cành bằng lăng đang bắt đầu trở ra cơ man những nụ là nụ.

Sẻ nâu kể về chuyện nó bị đi lạc, giọng cứ lú ta lú tít. Bằng lăng buồn cười quá. Nó cứ im lặng lắng nghe và nhẹ nhàng đưa người theo giọng kể của sẻ nâu.

Bằng lăng thấy vui quá chừng!

Tác giả đã tả theo cách:

.....

.....

Bài 2

Em hãy viết phần thân bài cho bài văn tả cây dừa, trong đó có dùng chiến thuật trích dẫn thơ ca.

Bài 3

Em hãy viết phần thân bài trong bài văn tả cây hoa cúc vàng và hoa hướng dương bằng cách so sánh, đối chiếu giữa hai loài hoa.

1.3

Viết đoạn kết bài

Viết như thế nào?

Cách 1

- Nhắc lại những ý chính đã nói ở phần mở bài.
- Thêm những suy nghĩ, tình cảm của em về cây mình đã tả.

Ví dụ

Thực sự hoa hồng chính là loài hoa em yêu thích nhất vì vẻ đẹp của nó. Chỉ cần có một cây hoa hồng thì cả khu vườn sẽ trở nên đẹp đẽ và thơ mộng hơn rất nhiều.

Cách 2

- Nói về sự chăm sóc, gắn gũi của bản thân với cây.
- Nhắc lại tình cảm của mình với cây.

Cách 3

Kết lại câu chuyện (nếu phần thân bài là câu chuyện) và nêu suy nghĩ của mình về hình ảnh của cây trong câu chuyện.

Cách 4

Tìm thêm một điểm thật sự độc đáo, bất ngờ để làm kết bài.

Ví dụ

Sáng nay, tôi ngỡ ngàng nhận ra hoa đào không hề biến mất sau một năm. Vẫn là bông hoa của năm ngoái chỉ là hoa trổ vào thân cây, vào lá cây và đợi cho đến khi mưa phùn gọi thì lại nở bung ra. Thật là tuyệt vời biết bao nhiêu.

Cách 5

Mượn cảm xúc của người khác để nói về cây.

Ví dụ

Sáng nào bố cũng ngồi lặng trước cây hoa giẻ và hít hà đến no nê mùi hương hoa. Bố nói nhờ thế mà bố cảm thấy ngày mới thật bình yên. Vì thế, mỗi lần nhìn thấy hoa giẻ là tôi lại nhớ đến khuôn mặt tràn đầy niềm vui của bố bên cây, bên hoa.

Ghi nhớ

Bạn ơi phần kết
Chẳng khó gì đâu
Không cần nghĩ lâu
Chỉ cần tình cảm.

Bạn đừng có nản
Viết thêm vài dòng
Bày tỏ thật lòng
Những điều mình thích.

Cỏ cây cũng muốn
Biết nói như ta
Dịu dàng với hoa
Với cây bạn nhé!

Thực hành

Bài 1

Em hãy chọn một trong các hình ảnh dưới đây để viết đoạn kết bài theo một trong năm cách vừa nêu.

.....

.....

.....

.....

.....

Bài 2 Em hãy chọn một loài cây yêu thích và viết đoạn kết bài theo cách 5.

Chiến thuật 2

Viết bài văn tả con vật

2.1

Viết đoạn mở bài

Viết như thế nào?

Có một số cách viết mở bài tả con vật như sau:

Cách 1

Viết mở bài theo cách thông thường, bao gồm: Tên con vật + Do đâu mà có? + Có từ bao giờ? + Tình cảm của em với con vật đó

Ví dụ

Đây là con mèo nhà em. Mẹ em đã mua về từ hơn ba tháng trước. Mèo là một người bạn thân thiết và gần gũi của em, vì thế em vô cùng yêu quý nó.

Cách 1

Viết mở bài bằng một điểm đặc biệt của con vật mà cần tả, như hình dáng, tiếng kêu, màu sắc, hoạt động, tính nết...

Ví dụ

Gừ gừ gừ... Các bạn chắc sẽ đoán là một con thú đang sẵn mỗi phát ra tiếng kêu như thế phải không?Ồ không đâu, đó là tiếng của chú chó Sam khi đang đuổi nhau với chú mèo nhà tớ đấy. Sam quả thực không chịu thua trong bất kì cuộc chiến đấu nào với mèo.

Cách 3

Viết mở bài bằng một đoạn thơ vui vui hoặc bằng một câu đố, câu hoặc đoạn của bài hát

Ví dụ 1

“Vừa bằng hạt đỗ, ăn giỗ cả làng”.

Các bạn có đoán được là con vật gì không?

Chà, khó chứ chẳng phải chơi đâu. Nhưng các bạn biết không, đó chính là con ruồi. Đúng là ruồi chỉ bằng hạt đỗ nhưng nó có thể bay đến bất cứ nơi đâu trong ngôi nhà của bạn.

Ví dụ 2

Chút cha chút chút

Tôi ăn không ít

Tôi thích ăn thịt

Chui lủn khắp nơi.

Thấy mèo là tôi

Trốn nhanh thoăn thoắt

Tôi là chuột nhắt

Chút chút chút cha.

Cách 4

Viết mở bài bằng một “nghiên cứu khoa học” về loài vật cần tả

Ví dụ 1

Chẳng bao lâu nữa chắc các bạn sẽ khó nhìn thấy các chú chim đại bàng. Theo các báo cáo khoa học, chúng càng ngày càng trở nên hiếm hoi. Hãy cùng tìm hiểu về loài chim đặc biệt quý hiếm này các bạn nhé!

Ghi nhớ

Mở bài văn tả loài vật
Bạn ơi hãy viết chân thật
Về loài mà mình định nêu
Vài dòng, ngắn thôi bạn à.

Có tới 4 cách viết mà
Bạn chọn cách nào cũng được
Miễn sao mở bài dễ thương
Để ai cũng yêu bạn nhé.

Thực hành

Bài 1

Em cho biết đoạn mở bài sau đây được viết theo cách nào?

Tôi tha cái dép đi rồi
 Cô chủ thêm phần ngơ ngác
 Một lát sẽ tìm nháo nhác
 Và gọi ầm lên: Sam ơi!
 Tôi tên là Sam các bạn ạ. Tôi rất yêu quý
 cô chủ của mình.

Đoạn mở bài được viết theo cách:

Bài 2

Hãy viết đoạn mở bài theo cách thông thường để tả một loài chim mà em biết.

.....

.....

.....

.....

Sau đó viết đoạn mở bài tả chú chim đó theo một trong ba cách còn lại. Em thích cách viết nào hơn? Vì sao?

.....

.....

.....

.....

2.2

Viết phần thân bài

Viết như thế nào?

Chuẩn bị vốn từ ngữ miêu tả:

Vốn từ ngữ chỉ bộ phận con vật	Vốn từ ngữ miêu tả hình dáng con vật	Vốn từ ngữ miêu tả hoạt động của con vật
Đầu, mình, thân, chân, đuôi, tai, mắt, ria mép, mõm (lợn), móng, lông, mỏ (gà, vịt)...	Nho nhỏ, bé bé, tròn xoe, to cao, khệnh khạng, béo ú, gầy nhom, loắt choắt, bé xíu, như cái tăm, như sợi dây, như cánh quạt, óng mượt, thon thon, như hạt nhãn, như hai hòn bi ve, mỏng, cứng, dày...	Vồ mỗi, rên gừ gừ, sủa ăng ăng, vuốt râu, rửa mặt, leo trèo, phe phẩy, nhai ngấu nghiến, rón rén, lim dim, rình mỗi, thả, bắt, cào, quẩn đuôi, vẫy đuôi, chớp mắt, vỗ cánh, lấy đà...

Em tìm thêm các từ ngữ miêu tả con vật theo gợi ý trên và có thể tham khảo các cách sau để viết nhé!

Cách 1

Viết phần thân bài theo cách thông thường: Viết theo thứ tự các bộ phận của con vật

Để viết theo cách này, em chỉ cần tả lần lượt theo thứ tự: Đầu, mình, tai, mắt, miệng, thân, chân, đuôi... Với mỗi bộ phận, có thể chọn nét nào mà em thấy thú vị nhất để tả kĩ hơn.

Ví dụ

Chú mèo có bộ lông màu đen pha trắng nhìn thật dễ thương. Đầu của chú chỉ bằng quả cam, trên đó có bộ ria mép dài như những sợi cước. Mắt chú màu xanh nhạt và có thể sáng lên trong đêm tối. Mũi mèo lúc nào cũng ướt như muốn ngửi hít gì đó.

Thân mèo mềm mại, uyển chuyển giúp chú có thể di chuyển dễ dàng, thậm chí còn không hề phát ra tiếng động.

Bốn chân của mèo thon dài. Dưới mỗi chân là lớp móng sắc. Lớp móng sắc nhọn này có thể cắm ngập vào lỗ chuột đáng ghét khi mèo trở tài bắt chuột.

Cái đuôi của mèo lúc nào cũng ve vẩy, nhìn chẳng khác gì đuôi sóc...

Cách 2

Viết phần thân bài tả hình dáng con vật phối hợp với miêu tả hoạt động

Với cách này, em miêu tả hoạt động đồng thời miêu tả hình dáng của con vật khi thực hiện hoạt động đó. Việc lồng tả xen kẽ hoạt động với hình dáng khiến đoạn văn sinh động và giúp người đọc cũng hình dung rõ nét hơn về con vật mà em tả.

Ví dụ

Đoạn văn dưới đây tả cái đuôi của chú chó khi đang chạy nhảy:

Sam nhảy cẫng lên mỗi khi cửa mở. Cái đuôi bé tí như mẩu bông ngoáy liên hồi. Sam kêu lên những tiếng như mừng vui quá đỗi vì nó thích được chạy ra sân đùa giỡn cùng với gió và nắng...

Ban đầu, Sam sẽ thò cái mũi màu đen bé xíu hít hít các bông hoa dại ven lối đi. Thi thoảng gặp phải loài hoa nào có mùi hơi hăng hắc, Sam sẽ hắt hơi một cái rõ buồn cười. Chán việc ngửi hít, Sam sẽ rúc mình vào các bụi cây. Ôi chao, cái bộ lông trắng muốt là thế mà nó chẳng lo bị bẩn gì cả. Nó lách vào từng đám lá khiến cả bụi cây đung đưa. Một lát sau, khi chui ra, thế nào cũng có vài cái lá vàng bám phơ phất trên đám lông mượt mà của Sam.

Kết thúc màn lượn lách, Sam bắt đầu co cẳng chạy nhanh như tên bắn.

Thật buồn cười là hai chân sau của Sam cao hơn hai chân trước nên khi chạy, trông Sam giống hệt như một chú ngựa đang phi. Hai cái tai dài bạt gió về phía sau trong khi cả bốn chân lướt về phía trước nhẹ nhàng và điệu đà. Cảm giác như Sam vừa chạy vừa cười vì cả khuôn mặt tươi rói. Về đến đích, Sam thở hồng hộc, lưỡi chảy dài xuống. Ấy thế nhưng chỉ cần đằng xa có một chú chim đậu xuống là nó lại co cẳng đuổi theo nhanh như một cơn gió.

Ngắm nhìn Sam chạy nhảy cảm giác như có cả những tiếng cười náo nức đuổi theo. Cứ tí tách, tí tách, cứ lấp lánh, lấp lánh...

Sam quả là một chú chó tinh nghịch.

Cách 3

Viết phần thân bài tả con vật dưới dạng văn bản cung cấp thông tin

Văn bản thông tin không cần thiết phải sử dụng từ ngữ miêu tả có tính nghệ thuật. Vì thế, với cách này em chỉ cần tìm hiểu về đặc tính của con vật, hình dáng của nó... Các thông tin đưa ra ngắn gọn và nếu có hình vẽ minh họa thì càng tốt.

Ví dụ

Tả con voi

Nơi sống: châu Phi, châu Á

Thời gian ngủ: ban đêm

Thức ăn: cỏ, lá, rễ cây, cành cây...

Hình dáng: mắt nhỏ, tai lớn, vòi dài, bốn chân, to cao, đuôi dài...

Chiều cao: khoảng 3 mét

Cân nặng: gần 4 000 ki-lô-gam

Chiều dài: khoảng 6 đến 7,5 mét

Có thể di chuyển được 500 ki-lô-mét

Tuổi thọ: khoảng 60 đến 70 năm

Hoặc em có thể sử dụng những thông tin này để viết thành một đoạn văn miêu tả có sử dụng nghệ thuật tả. Ví dụ, với những thông tin về hình dáng của voi, em có thể viết như sau:

Nếu ai đã nhìn thấy voi chắc cũng hẳn rất ngạc nhiên vì thân hình của nó.

Voi trưởng thành cao như một toà nhà vì chiều cao của voi lên đến hơn 3 mét cơ mà. Đã thế voi lại còn quá nặng nề, người ta ước tính nó nặng đến gần 4 000 ki-lô-gam. Quả là khủng khiếp bạn nhỉ. Vì thế, mỗi bước chân voi đi có cảm giác như những quả búa tạ nện xuống đất, từng bước, từng bước...

Tuy to cao là thế nhưng mắt voi lại nhỏ tí, lúc nào cũng him híp. Voi có đôi tai to lớn như hai cái quạt luôn phe phẩy. Chắc đôi tai ấy muốn đuổi bọn ruồi lúc nào cũng muốn xúm xít quanh voi...

Voi tự hào nhất với cái vòi dài thật là dài. Chiếc vòi giúp voi có thể cuốn thức ăn và cho vào miệng. Cái vòi dài là thế mà khi cuốn thức ăn lại dẻo và khéo léo vô cùng...

Các em thấy không, mình chỉ cần sử dụng thông tin và ghép nối các thông tin ấy là đã thành một bài văn miêu tả rất cụ thể rồi phải không nào!

Dưới đây là thông tin gợi ý về một số loài vật:

Voi

Nơi sống: châu Phi, châu Á

Thời gian ngủ: ban đêm

Thức ăn: cỏ, lá cây, rễ các loại cây, cành cây...

Hình dáng: mắt nhỏ, tai to, đuôi dài, bốn chân, hai ngà, thân dài...

Chiều cao: khoảng 3 mét

Chiều dài: khoảng 6 đến 7,5 mét

Cân nặng: gần 4 000 ki-lô-gam

Có thể di chuyển được 500 ki-lô-mét

Tuổi thọ: khoảng 60 đến 70 năm

Hổ

Nơi sống: châu Á, Liên bang Nga

Thời gian ngủ: ban ngày

Thời gian săn mồi: ban đêm

Thức ăn: hươu, khỉ...

Hình dáng: mắt nhỏ, tai nhỏ, bốn chân, đuôi dài, có sọc đen

Chiều dài: lên tới 3 mét

Cân nặng: khoảng 200 ki-lô-gam

Tuổi thọ: khoảng 16 đến 18 năm

Gấu nâu

Nơi sống: Tây Âu, Canada, Mỹ, Liên bang Nga

Thời gian ngủ: mùa đông

Thức ăn: cỏ, lá cây, mật ong, côn trùng, chuột...

Hình dáng: thân hình khoẻ mạnh, mắt nhỏ, tai nhỏ, bốn chân, lông màu nâu...

Chiều dài: khoảng 1,2 đến 3 mét

Cân nặng: khoảng 350 đến 450 ki-lô-gam

Tuổi thọ: khoảng 20 đến 30 năm

Sư tử

Nơi sống: châu Phi, châu Á

Thời gian ngủ: ban ngày

Thời gian đi săn: ban đêm

Thức ăn: hươu, nai, ngựa vằn, bò...

Hình dáng: mắt nhỏ, tai nhỏ, bờm dài màu nâu, bốn chân, đuôi dài

Chiều dài: lên tới 3,4 mét

Chiều dài đuôi: khoảng 1,1 mét

Cân nặng: lên tới 280 ki-lô-gam

Tuổi thọ: khoảng 10 đến 14 năm

Cách 4

Viết phần thân bài tả con vật theo trí tưởng tượng “bay bổng” của em

Với cách này, em có thể tạo ra một con vật của riêng em. Nhưng em nhớ là cách này chỉ có thể áp dụng khi thầy cô giáo cho phép viết thôi nhé, còn khi thầy cô yêu cầu tả một con vật cụ thể, ví dụ như tả con cua mà em viết kiểu này thì sẽ bị thầy cô gọi là “ngang như cua” đấy!

Cách tả này cho phép em được “lắp” đầu của con này với chân của con vật khác để tạo ra một con vật mới. Qua đó người đọc có thể thấy được sự sáng tạo tài tình của em.

Ví dụ

Tả con vật theo tưởng tượng của tôi:

Con vật theo tưởng tượng của tôi có cái đầu của loài mèo. Cái đầu ấy màu tím với đôi mắt màu nâu và đôi tai rất thính.

Nó có thân hình của một con lạc đà với cái bướu rõ to chồi lên ở trên lưng.

Nhưng ôi chao, nó lại có bốn cái chân của sư tử. Vì thế nên nó rất mạnh mẽ và vững chãi.

Còn đuôi nó thì lại sặc sỡ như đuôi của một con công.

Con vật của tôi ăn gì nhỉ? Tôi nghĩ là nó sẽ ăn tất cả những thức ăn kiếm được từ dưới biển, trên núi cao và trong rừng thẳm.

Nó ngủ vào mùa hè và thức vào mùa đông. Điều này sẽ làm cho con vật này chẳng giống với con gấu chút nào.

Bạn nghĩ sao về con vật này? Nó khá là thú vị đấy chứ!

Còn em, con vật tưởng tượng của em là gì? Hãy thử vẽ và viết ra nhé!

Cách 5

Viết phần thân bài bằng cách sáng tác một câu chuyện tranh về một hoặc nhiều con vật

Cách này đòi hỏi em phải kết hợp vừa vẽ tranh vừa tả về con vật. Em có thể miêu tả về hình dáng hoặc hoạt động của con vật đó. Em cũng nên lồng thêm cảm xúc của mình khi tả con vật đó nhé!

Ví dụ

Trong vườn thú

Minh: – An ơi, nhìn kìa, sư tử biển biết vỗ tay theo nhạc.

An: – Ủ, tuyệt quá!

An và Minh đang đi xem sư tử biển biểu diễn trong vườn thú.

An: – Bây giờ sư tử biển đang hát nhưng xem chừng giọng hát tệ quá!

Minh: – Ủ, nghe không hay chút nào.

An và Minh phải bịt tai vì tiếng hát của sư tử biển.

An: – Bây giờ là đến tiết mục thăng bằng với bóng. Chà, sư tử biển làm giỏi quá! Giống hệt như con Bông nhà tớ.

Minh: – Con Bông á? Tớ thích con chó tên Bông nhà cậu lắm!

Sư tử biển giữ quả bóng bằng mũi.

An: – Con vẹt có thể làm gì?

Minh: – Ồ, nó có thể đi xe đạp.

Minh: – Tài ghê, tớ ước gì con Xù nhà tớ có thể làm như vậy.

An: – A, tớ cũng thích con mèo Xù nhà cậu lắm!

Sau đó An và Minh xem vẹt biểu diễn.

An: – Xin chào Quậy. Bạn là chú vẹt dễ thương. Bạn có thể nói được không?

Con vẹt: – Xin chào Quậy. Bạn là con vẹt dễ thương. Bạn có thể nói được không?

An và Minh: – Chà, một con vẹt biết nói.

Vẹt: – Xin chào Quậy. Bạn là con vẹt dễ thương. Bạn có thể nói được không?

An và Minh: – Quậy nói không ngừng. Buồn cười quá!

Minh: – Nó y hệt con gà nhà tớ, cứ kêu suốt.

Chú vẹt có tên là Quậy.

Khi Quậy đã bắt đầu nói,
Quậy không thể dừng lại.

Cách làm cũng đơn giản phải không nào? Chỉ cần em quan sát và bắt tay vào vẽ và viết thôi.

Cách 6 Viết phần thân bài tả con vật dựa vào một trò chơi

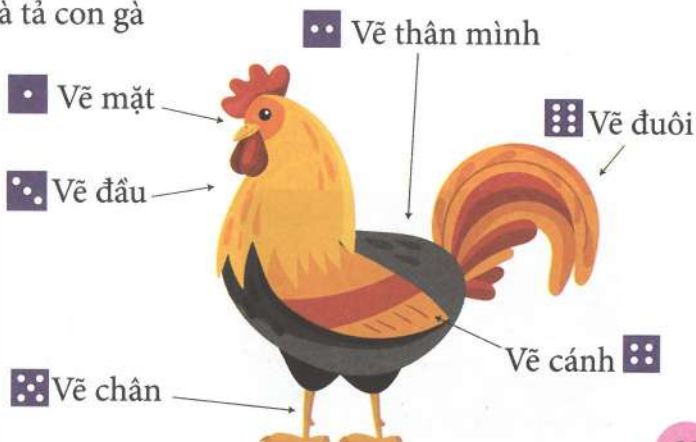
Với cách này, em vừa có thể chơi vừa có thể hoàn thành phần thân bài văn miêu tả con vật. Vì thực ra, những hình vẽ trong trò chơi đã gợi ý cho em khá nhiều về việc miêu tả.

Ví dụ Trò chơi xúc xắc, vẽ và tả con gà

Luật chơi

Chơi xúc xắc với các bạn trong nhóm: Khi tung xúc xắc, em chọn mặt xúc xắc nào thì số chấm trên xúc xắc sẽ tương ứng với bộ phận của con gà mà em được vẽ.

Hoàn chỉnh bức vẽ của em ở đây nhé!

Em hãy viết một vài câu miêu tả về nó.

.....

.....

.....

.....

.....

.....

Khi hoàn chỉnh bức vẽ con gà, em hãy viết một vài câu miêu tả về nó.

Cách 7 Viết phần thân bài miêu tả con vật có sử dụng:

- Nghệ thuật nhân hoá
- Nghệ thuật so sánh
- Sự phối hợp các giác quan

Đây là các cách mà chúng ta sẽ dùng chủ yếu khi viết bài văn tả loài vật nhằm giúp cho bài văn trở nên sinh động hơn.

Để sử dụng nghệ thuật nhân hoá, em có thể gọi con vật bằng những đại từ chỉ người hoặc miêu tả hình dáng, hoạt động, tính nết của chúng giống như miêu tả con người.

Ví dụ

Thằng chuột nhắt vừa thò đầu ra khỏi hang thì gặp ngay dũng sĩ mèo khoang. Đúng là số nó quá “nhỏ” bởi bất cứ tên chuột nào mà gặp dũng sĩ thì coi như tiêu rồi. Dũng sĩ tung chưởng bằng các móng sắc nhọn và tên chuột chỉ kịp kêu choé lên một tiếng.

Khi em muốn miêu tả về con vật bằng các giác quan, có thể hoàn thành bảng sau:

Thị giác (nhìn)	Thính giác (nghe)	Xúc giác (sờ)	Khứu giác (ngửi)	Vị giác (nếm, ăn)	Tính từ miêu tả

Cách 8 Viết phần thân bài miêu tả con vật thông qua câu chuyện

Đây là cách làm khá thú vị vì em có thể thấy rõ hình dáng, tính cách của con vật thông qua câu chuyện.

Nhưng em nhớ đừng sa đà kéo dài biến bài văn miêu tả thành bài văn kể chuyện nhé!

Ví dụ

Phốc có thân hình béo ú với bộ lông màu vàng pha đen.

Phốc thích chạy nhảy. Phốc thích nhất là chạy đuổi theo những chú bướm khiến cả đàn bướm phải bay loạn lên.

Phốc lại còn tham ăn nữa. Hễ có đồ ăn là Phốc tha ra một chỗ ngồi ăn, sợ Mèo Mun nhìn thấy lại xin phần.

Một hôm, thật là may mắn, Phốc tìm thấy một miếng thịt sau vườn. Ái chà chà, Phốc thích quá! Phốc nhảy cẫng lên vì vui mừng và ngay lập tức, chú ta ngoạm lấy miếng thịt. Phốc đem miếng thịt chạy về phía bờ sông như tên bắn.

Phốc chạy đi, trong lòng đầy vui sướng. Mùi thịt bốc lên khiến Phốc càng vui sướng. Phốc phải mang miếng thịt về tận bên kia sông để có thể ăn một mình mà không sợ Mèo Mun nhìn thấy. Nhưng bỗng nhiên, khi đi qua cầu, Phốc nhìn xuống nước và thấy có một chú chó cũng đang ngoạm miếng thịt.

“Ôi, thế là thế nào? – Một chú chó với một miếng thịt”.

Phốc muốn có miếng thịt đó. Phốc kêu to: “Hãy đưa cho ta miếng thịt!”.

Nhưng ôi chao, vừa há mồm ra để kêu thì miếng thịt đã rơi tòm xuống nước...

Phốc đứng ngẩn ngơ lòng đầy tiếc nuối. Làm thế nào để có thể lấy lại miếng thịt được bây giờ?

Ghi nhớ

Viết văn tả về loài vật
 Chẳng có điều gì khó đâu
 Chỉ cần bạn quan sát lâu
 Và chọn cách nào thích đáng.

Có thể bạn tả hình dáng
 Rồi tả hoạt động đan xen
 Có thể bạn sẽ nghĩ xem
 Viết về điều gì đặc sắc.

Nếu bạn hiểu rồi, thật chắc
 Bạn có thể tưởng tượng thêm
 Rồi cho nhân hoá nhiều lên
 Rồi bổ sung nhiều tình tiết.

Chỉ cần bạn đặt bút viết
 Với thật là nhiều niềm vui
 Đoạn văn sẽ hiện ra thôi
 Và ai cũng đều thích đọc.

Thực hành

Bài 1 Em cho biết bài thơ sau đây tác giả đã tả con vật theo cách nào?

Con cá của tôi biết đạp xe
 Con cá của tôi biết trèo cây
 Con cá của tôi biết uống sữa
 Con cá của tôi biết ngủ trưa.

Con cá của tôi biết kéo cửa
 Con cá của tôi biết đá bóng
 Con cá của tôi không giống con cá khác
 Con cá của tôi không biết bơi.

Tác giả tả theo cách:

Bài 2 Em hãy viết lại các câu sau đây bằng cách sử dụng nghệ thuật nhân hoá.

1. Con gà gáy vang những tiếng ò ó o làm mọi người thức giấc.

.....

2. Một con mèo đang nằm phơi nắng giữa sân.

.....

3. Con chó tha khúc xương chạy nhanh vào trong vườn.

.....

4. Một đàn vịt bơi ngang qua vũng nước.

.....

5. Con chim sẻ đậu trên cành bằng lăng trước hiên nhà.

.....

Bài 3

Dưới đây là đoạn văn tả hoạt động của một chú chim. Em hãy thêm những ý phù hợp tả hình dáng con vật vào đoạn văn để hoàn thiện phần thân bài của bài văn tả chú chim:

Chú chim ngó nghiêng rồi bay vù từ cây xoài sang cây mít. Chú bắt đầu kêu lên những tiếng lách cha lách chích. Mỗi tiếng kêu như là một hạt thóc rơi xuống nền gạch. À, chú bắt đầu phát hiện ra cây hoa bằng lăng Nhật đang nở những bông hoa nhỏ tím tím. Chú chim liệng xuống cành hoa. Và cứ thế, chú mãi mê ngắm nhìn những bông hoa tím xinh xinh.

Mặt trời lên rồi. Ánh nắng chiếu xuống lưng chú chim bé nhỏ. Nhưng chú chẳng để tâm. Chú còn mãi miết chọn một cành cây nào thật to, thật râm và đậu ở đó cất lên những tiếng reo vui lách chích, lách chích.

.....

.....

.....

.....

.....

Bài 4

Em hãy dựa vào hình ảnh sau để viết phần thân bài (tả hình dáng và hoạt động của chú mèo) cho bài văn tả con mèo.

.....

.....

.....

.....

Bài 5

Em hãy đọc đoạn thơ sau và gạch một gạch dưới cụm từ tả hình dáng, gạch hai gạch dưới cụm từ tả hoạt động của chú khỉ.

Một con khỉ với bộ lông màu xám
Nó ngược nhìn bầu trời màu xanh
Nó nhìn thấy những tia nắng màu vàng
Và thấy trái tim nhỏ bé của mình đang nhảy múa.

Tất cả rừng cây đều thân thuộc quá
Bất cứ nơi nào khỉ cũng có thể chơi vui
Bất cứ cảnh nào cũng có thể là nhà
Để khỉ dừng chân và hát bài ca yêu thích.

Ồi cái đuôi dài cũng như cười khúc khích
Khi khỉ liên hồi ngoáy tít mù khơi
Chả là khỉ đang muốn rủ bạn sóc đi chơi
Trên cây sỏi phía xa xa kia đó.

Bài 6

Dưới đây là câu chuyện kể bằng thơ về một bạn kiến. Em hãy viết lại thành đoạn văn miêu tả hình dáng và hoạt động của bạn kiến đó để có được phần thân bài của bài văn tả bạn kiến nhé!

Kiến càng vênh râu
Nhìn trời ngẫm nghĩ
Đẹp trời quá nhỉ
Mình đi chơi nào.

Mình sẽ ra ao
Trèo lên cây khế
Gió sao thích thế
Ồi chao, tuyệt vời.

Chưa kịp đi chơi
Mây nhiều vô kể
Lá trên cây khế
Rụng rơi ào ào.

Kiến vội nép vào
Hốc cây run rẩy
Hình như mưa đấy
Ướt lưng kiến rồi.

Nhưng một lúc thôi
Mặt trời toả nắng
Mây đen đi vắng
Kiến càng bò ra.

Chào chim sơn ca
Chào cô cóc tía
Kiến càng ngẫm nghĩ
Ao quê tuyệt vời!

2.3

Viết đoạn kết bài

Viết như thế nào?

Cách 1

Viết đoạn kết bài theo cách thông thường: Cảm nghĩ về con vật + Sự gắn gũi, gắn bó của em với con vật + Tình cảm yêu thương, sự chăm sóc của em với con vật đó

Ví dụ

Từ khi có Sam, cả nhà em vui hẳn lên. Thích nhất là những buổi tối bố mẹ ngồi xem ti vi và Sam cũng nằm bên cạnh như muốn xem cùng. Em coi Sam như một thành viên trong gia đình và luôn yêu thương, chăm sóc Sam cẩn thận, chu đáo.

Cách 2

Viết đoạn kết bài nêu cảm nghĩ của mình, thể hiện bằng sự yêu mến, chân thành và xúc động với con vật vừa tả

Ví dụ

Hình ảnh mèo Mun thân thuộc, gắn bó với tôi suốt ba năm với bao nhiêu kỉ niệm. Khi gia đình chuyển đến nơi ở mới, tôi phải xa Mun. Tôi nhớ Mun cùng đôi mắt buồn rười rượi của nó. Trong tim tôi, tình cảm với mèo Mun luôn là một trong những điều tuyệt vời nhất.

Cách 3

Viết đoạn kết bài bằng cách dùng một câu thơ hoặc câu thành ngữ/tục ngữ để nói về tình cảm hoặc sự gắn bó của em với con vật

Ví dụ

Người Việt mình có câu: “Một con ngựa đau, cả tàu bỏ cỏ”. Câu này đã giúp em hiểu hơn về sự đoàn kết, yêu thương và sẻ chia của loài ngựa. Vì thế, mỗi lần nhìn thấy chú ngựa đi lững thững phía bên kia đồi, em luôn mong một ngày nào đó, chú sẽ tìm lại được gia đình của mình.

Cách 4

Viết đoạn kết bài bằng cách dùng con vật mình tả để nói về tình yêu thiên nhiên, sự cần thiết của thiên nhiên, môi trường đối với đời sống con người

Ví dụ

Đàn kiến nhỏ nhoi có thể khiến người ta vô tình lướt qua nhưng kiến lại có một tổ chức đời sống vô cùng chặt chẽ. Đó cũng chính là điều kì diệu của thiên nhiên khiến con người không ngừng muốn khám phá và được làm bạn cùng với muôn loài.

Ghi nhớ

Viết phần kết bài
Tả về loài vật
Chỉ cần chân thật
Nói về yêu thương.

Bạn có vấn vương
Có yêu, có quý
Bạn hãy suy nghĩ
Về vật với người.

Loài vật mọi nơi
Đều cần chăm sóc
Chúng là một góc
Trong tâm hồn mình.

Thực hành

Bài 1

Em hãy chọn một trong các hình ảnh dưới đây để viết đoạn kết bài theo một trong bốn cách vừa nêu.

Con mèo

Con ngựa

Con gà

Bài 2 Em hãy chọn một con vật mà em yêu thích và viết đoạn kết bài theo cách thứ 3.

.....

.....

.....

.....

Chiến thuật 3

Viết bài văn tả người

3.1 Viết đoạn mở bài

Viết như thế nào?

Cách 1

Viết đoạn mở bài theo cách thông thường: Giới thiệu người cần tả (là ai?). Người đó quan hệ thế nào với em? Nêu một vài cảm nhận của em về người định tả.

Ví dụ

Cô An chỉ là hàng xóm nhà em nhưng em coi cô như một người thân trong gia đình. Mỗi lần đi học về ngang qua nhà cô, thế nào em cũng mỉm cười chào thật to: “Cháu chào cô An ạ!”. Còn cô thì luôn đáp lại bằng một nụ cười thật rạng rỡ.

Cách 2

Viết đoạn mở bài giới thiệu người cần tả thông qua một hoạt động của người đó mà em tình cờ bắt gặp

Ví dụ

Chú Nam là thợ xây. Em thích cái cách chú Nam tung gạch lên cao để chú thợ khác bắt lấy. Chú tung hứng nhịp nhàng như diễn viên ảo thuật. Quả thực, em rất ấn tượng với chú Nam.

Cách 3

Viết đoạn mở bài giới thiệu người cần tả thông qua một câu/ đoạn thơ hoặc một đoạn/ bài hát

Ví dụ

Bao nhiêu cảnh vật quê nhà
Em yêu như thể yêu bà ngoại em.

Hai câu thơ ấy đã nói giúp tình cảm của em dành cho bà ngoại. Đối với em, tất cả những gì gắn với bà ngoại đều thân thuộc đến kì lạ.

Cách 4

Viết đoạn mở bài giới thiệu người cần tả thông qua một kỉ ức/ kỉ niệm nào đó

Ví dụ

Mở tập an-bum ảnh của gia đình ra, chạm tay vào bức ảnh ông nội, em thấy lòng mình dâng lên những cảm xúc yêu thương ấm áp. Ông đã đi xa, xa mãi nhưng những kỉ niệm về ông thì vẫn tươi mới như ngày hôm qua. Tất cả đều lưu giữ trong lòng em những dấu ấn đẹp để không thể phai mờ.

Ghi nhớ

Muốn giới thiệu về người cần tả
Em nhớ xem em viết về ai
Những kỉ niệm sâu sắc, không phai
Em có gì muốn khoe, muốn kể.

Không cần dài, không cần câu nệ
Chỉ vài câu đủ ý, đủ lời
Những câu văn thấm đượm tình người
Chính là những trang văn đẹp nhất.

Thực hành

Bài 1

Đọc đoạn mở bài sau và cho biết
đoạn đó được viết theo cách nào.

“Bố là tàu lửa, bố là xe hơi, bố là
con ngựa, em cười em chơi...”. Bài hát
quen thuộc và thân thương ấy như
khắc sâu trong tâm trí em mỗi lần
nghĩ về bố. Hình ảnh bố luôn mạnh
mẽ, bao dung, che chở và là tất cả
trong đôi mắt của em.

Đoạn mở bài viết theo cách:

.....

Bài 2

Em hãy viết một đoạn mở bài theo cách thứ 4.

.....

.....

.....

.....

.....

Viết như thế nào?

Em có thể tham khảo vốn từ ngữ dưới đây dùng để miêu tả người:

- ➔ Tả hình dáng: gầy, mảnh khảnh, yếu ớt, mập, mập mạp, béo ú, cân đối, mỏng manh, thon gọn, tròn trĩnh, bụ bẫm, lỏng lẻo, lỏng lẻo, cao to, tầm thước, dong dỏng, thấp, lùn tịt,...
- ➔ Tóc: xoăn, thẳng, mượt mà, lượn sóng, mềm mại, thưa thớt, rối bù, tết đuôi sam, rẽ tre, cứng quèo, đen mượt, óng ả, vàng hoe, bạc trắng, muối tiêu, râu ngô,...
- ➔ Khuôn mặt: gầy, dài, dài ngoẵng, trái xoan, xương xương, vuông chữ điền, tươi tắn, phúng phính, rạng rỡ, bụ bẫm, hồng hào, thuôn dài, hình quả lê,...
- ➔ Mũi: dọc dừa, tẹt, thẳng, khoằm, cao thanh tú, hếch,...
- ➔ Mắt: trong veo, đen láy, tròn xoe, hạt nhãn, nâu, sáng, mộng mơ, ti hí, một mí, long lanh, trũng, sâu, quầng,...
- ➔ Da: xanh xao, nhợt nhạt, trắng hồng, hồng hào, vàng vọt, đen, nâu, bánh mật, đen sạm, tươi tắn, rám nắng, trắng trẻo,...
- ➔ Đặc điểm khác: đeo kính; có tàn nhang, lúm đồng tiền, nếp nhăn, nốt ruồi, sẹo, râu, ria mép; tóc bạc phơ, đầu hói, đầu đinh, môi trái tim, môi nứt nẻ, môi mỏng, môi dày, tóc búi cao,...
- ➔ Giọng nói: thanh thanh, cao, trầm ấm, chói, gắt, the thé, lạnh lạnh, truyền cảm, khàn khàn, léo nhéo, ấm áp, nhỏ nhẹ, từ tốn,...
- ➔ Tính cách: tự tin, quyết đoán, vui vẻ, trầm tĩnh, năng động, dí dỏm, hài hước, tốt bụng, nóng nảy, chân thật, khiêm tốn, thân thiện, ưa giúp đỡ, dễ tính, hướng ngoại, kiên nhẫn, thẹn thùng, bẽn lẽn, hay xấu hổ, vô tâm, không hoà đồng, hiền hậu, dịu dàng, ân cần,...
- ➔ Biểu cảm: cười mỉm, nhăn mặt, nhăn nhó, cười to, bĩu môi, phì cười,...

Các em có thể tìm thêm để làm giàu vốn từ miêu tả người của mình. Có thể tham khảo các từ kèm hình vẽ dưới đây:

Chăm chỉ,
chuyên cần

Điềm tĩnh,
điềm đạm

Thông minh,
sáng dạ

Trung thực

Thân thiện

Ôn hoà

Vui vẻ

Siêng năng,
cần cù

Thật thà

Khiêm tốn,
nhún nhường

Sôi nổi

Ngoan ngoãn

Lạc quan

Liều lĩnh,
táo bạo

Nóng nảy

Nghịch ngợm

Buồn rầu

Bi quan

Lười biếng,
lười nhác

Không
trung thực

Ba hoa

Kiêu căng,
kiêu ngạo

Ngỗ ngược,
nghịch ngợm

Khó ưa

Xộc xệch,
bừa bãi

Cách 1 Viết phần thân bài tả hình dáng theo trình tự quan sát

Ví dụ Tả cô giáo

Cô bước vào lớp và nhìn cả lớp với ánh mắt trìu mến. Cô có khuôn mặt tròn, bầu bĩnh và mái tóc ngắn ôm sát lấy khuôn mặt. Nước da cô hơi ngăm, có một vài vết tàn nhang lốm đốm.

Nhưng tất cả những dấu vết của thời gian trở nên không có ý nghĩa gì khi cô nở nụ cười. Ôi chao, nụ cười của cô hiền quá và rất tươi nữa. Một cái răng khểnh lấp ló khiến cho nụ cười càng thêm phần duyên dáng.

Cô mặc một bộ quần áo màu ghi nhạt hơi rộng. Cái cổ áo hình lá sen khiến cho bộ quần áo trở nên mềm mại. Dáng người cô hơi đậm. Cô bước từng bước nhẹ nhàng đến bên chiếc bàn giáo viên và bắt đầu cất giọng nói: “Cô chào các con!”.

Cả lớp đồng thanh chào cô. Tiếng cô có cảm giác không êm ái như những miêu tả mọi người từng nghe về lời cô giáo, nhưng cả lớp vẫn thấy thân thương ngay từ câu chào đầu tiên.

Cô cầm phấn, từng ngón tay nhẹ nhàng viết những chữ mềm mại trên bảng: Chào năm học mới!

Từ lúc đó, ai cũng cảm thấy cô gần gũi hơn, thân thiết hơn. Và ai cũng tin tưởng rằng sẽ có rất nhiều niềm vui đang chờ đón cùng cô trong một năm học mới.

Cách 2 Viết phần thân bài tả hình dáng trong khi tả hoạt động

Ví dụ

Anh Hùng thực sự là một y tá lành nghề. Tất cả các bệnh nhân đều có cảm giác yên tâm và tin tưởng khi được anh chăm sóc.

Anh tìm ven trên tay bệnh nhân rất thành thạo. Những ngón tay anh mềm mại nắm lấy bàn tay bệnh nhân. Và chỉ trong một thoáng anh đã chọn được ven. Cũng có những người khó tìm ven, anh phải cúi sát xuống, đôi mắt đen hơi nheo nheo, mái tóc cứng quèo rung rung, mồ hôi lấm tấm trên trán.

Mỗi lần anh tiêm cho bệnh nhân hay làm những thủ thuật gì đó, em còn như cảm nhận được sự thông cảm, chia sẻ của anh với nỗi đau của bệnh nhân. Anh nhìn bệnh nhân bằng ánh mắt thật hiền. Đôi khi anh khẽ mỉm cười và xoa xoa ngón tay vào chỗ tiêm của bệnh nhân như muốn nói: Không sao đâu, sẽ nhanh khỏi thôi mà!

Anh Hùng ít nói, chẳng mấy khi thấy anh nói và giọng nói của anh cũng hơi khó nghe một chút. Nhiều khi để nghe anh nói câu gì đó em đều phải căng tai lắng nghe. Nhưng nhìn cách anh làm việc và trò chuyện với bệnh nhân, em tin mọi người đều có thể hiểu được những gì anh muốn chia sẻ thông qua ánh mắt, nụ cười và sự nhẹ nhàng của đôi bàn tay.

Cách 3 Viết phần thân bài tả người thông qua nét “đặc tả”

Với cách này, em chỉ cần tả một nét đặc sắc nhất mà em cảm nhận được ở người được tả. Nét đặc sắc đó có thể là hình dáng, hoạt động hay tính cách. Thông qua nét đặc sắc đó, người đọc có thể hình dung được một phần nào về tính cách của người được miêu tả.

Ví dụ

Trên đầu mẹ tôi có một khoảng trống không có tóc. Nó chỉ là một mảng da đầu màu vàng. Thi thoảng ở đó có một vài sợi tóc con mọc lên lờm chờm.

Hồi còn trẻ, mẹ hay tìm cách che chỗ đó bằng cách chải lấp phần tóc dài bên cạnh sang để mọi người không nhìn thấy vết sẹo, nhưng khi mẹ già, tóc bên cạnh cũng rụng và thưa dần, thành ra mảng da đầu lộ ra rõ rệt.

Có thể với mọi người, đó là một đặc điểm không được đẹp lắm. Tất nhiên rồi, tóc phải phủ kín đầu thì mới đẹp chứ!

Nhưng đối với tôi, khoảng trống đó lại là chỗ “đẹp” nhất. Có thể bởi nó thân thương nhất.

Những đêm nằm cạnh mẹ, tôi thường lấy tay chạm vào chỗ da đầu nhẵn thín, thấy nó mềm êm quá. Chỉ mân mê một lúc là tôi đã chìm vào giấc ngủ. Nhưng có lẽ điều đó không ấn tượng bằng việc, tôi được nghe bố kể, sở dĩ mẹ bị mảng da đầu đó vì mẹ phải nhổ tóc.

“Ồ, sao kì lạ vậy ạ?” – Tôi ngạc nhiên.

Bố bảo, vì khi các con còn nhỏ, điều kiện y tế kém, nhà thì lại nghèo chẳng có tiền mua thuốc nên mỗi khi các con ốm đau, mọi người hay nói cứ đem tóc mẹ ra nhổ là con khỏi ốm. Cách làm này, dân gian gọi là “nhổ bảo”.

Mẹ luôn làm theo như thế với niềm hi vọng là các con nhanh khỏi ốm. Vì thế, tóc chỗ đó cứ rụng dần, rụng dần đến nỗi không thể mọc lên được nữa.

Trời, nghe bố kể tôi muốn rơi nước mắt. Chỉ có yêu thương chúng tôi vô vàn, mẹ mới có thể chịu đựng được điều đó.

Vì thế, đối với tôi, khoảng da đầu đó là trái tim thứ hai của mẹ. Một trái tim “hiển hiện” để tôi nhìn thấy và cảm nhận được tình yêu của mẹ dành cho các con.

Và vì thế, nó cũng đẹp dịu dàng.

Cách 4

Viết phần thân bài tả người bằng các hình thức so sánh, ẩn dụ, liên tưởng

Đây là cách sử dụng những câu văn gợi tả, gợi cảm để giúp người được tả trở nên sống động hơn, gần gũi hơn hoặc rõ nét hơn với người đọc.

Câu bình thường	Câu có dùng so sánh, ẩn dụ, liên tưởng
Mái tóc của cô giáo rất dài.	Mái tóc của cô giáo tôi dài thướt tha và bóng bẩy như có làn suối chảy tràn qua vai cô.
Em bé có khuôn mặt bụ bẫm.	Khuôn mặt của em bé bụ bẫm, trắng trẻo như một cái bánh bao. Nó có vẻ thơm tho và đầy đặn khiến ai cũng muốn ghé xuống mà hít hà.
Bàn tay chú thợ mộc gân guốc.	Bàn tay chú thợ mộc có những đường gân nổi lên như những chiếc rễ cây tràn đầy nhựa sống. Chỉ cần chú đưa đôi bàn tay lướt trên thân gỗ là những đường gân lại nổi lên khoẻ khoắn và mạnh mẽ.
Cầu thủ Lương Xuân Trường có đôi mắt híp thật buồn cười.	Cầu thủ Lương Xuân Trường gây ấn tượng với mọi người nhờ đôi mắt híp dễ thương. Mỗi lần anh cười, đôi mắt chỉ còn như đường chỉ, nhìn hiển ời là hiển và cũng thật buồn cười.

Cách 5

Viết phần thân bài tả người bằng việc phát triển các ý miêu tả liên quan đến môi trường sinh sống, hoạt động của người đó

Cách này giống như cách mà các em đặt một chú chim trong một khu rừng, đặt một bông hoa trong một vườn hoa. Nó khiến cho những gì em định miêu tả trở nên rõ nét hơn, đẹp hơn và ấn tượng hơn.

Trong không gian thanh vắng, tiếng mái chèo trên sông nước nghe dịu dàng biết bao nhiêu.

Dòng sông đã trở thành người bạn của bác lái đò suốt bao năm qua.

Những buổi sáng, chỉ cần nhìn màu nước đang dần chuyển sang màu rắng đỏ của mặt trời là lòng bác bùng lên những niềm vui dào dạt.

Rồi trưa đến, khi ánh nắng đã ngập tràn khắp nơi, bác lái đò vừa đưa tay vuốt mồ hôi vừa đắm mình “tắm” trong ánh nắng và nước mặt sông hắt lên lấp lánh.

Chiều về, khi hoàng hôn buông màu vàng óng, bác chậm nhịp chèo đò. Thấp thoáng trên sông có khói bếp nhà ai bay ngang. Bác lái đò mỉm cười nghĩ về lúc trở về gian bếp thơm nồng ở nhà mình.

Nhưng bác vẫn còn ở lại với dòng sông đến tận đêm khuya để đưa khách qua sông. Khi ấy, tiếng thủ thi của dòng sông sẽ dịu dàng hơn và bác có thể thu vào lòng thật nhiều những âm thanh của yêu thương.

Ghi nhớ

Khi bạn tả ai
Nhớ quan sát kĩ
Trước sau suy nghĩ
Nên viết thế nào.

Nên viết ra sao
Đọc vào là biết
Hình dung tính nết
Hình dung dáng hình.

Đừng ai cũng xinh
Bạn ơi nhớ nhé
Mỗi người mỗi vẻ
Viết sao chân thành.

Không cần viết nhanh
Cùng nhau ghi nhớ
Mỗi trang hé mở
Một khuôn mặt người.

Thực hành

Bài 1

Em hãy đọc đoạn văn sau và cho biết tác giả đã tả người bố của mình bằng cách nào?

Bố em có đôi bàn tay khá là “kì lạ” vì nó to và xù xì hơn tất cả những đôi bàn tay mà em đã từng nhìn thấy.

Các ngón tay to, hơi bèn bẹt, xòe ra như những que tính ngoại cỡ. Cả lòng bàn tay thì chao ôi, rộng ơi là rộng. Mỗi khi đặt bàn tay của mình vào đó, em thấy bàn tay của mình như thể biến mất hoặc như một người tí hon lạc trong vương quốc người khổng lồ.

Hồi nhỏ, khi đọc câu chuyện cổ tích về một người thần kì cứ xòe bàn tay ra là có ngay một người xuất hiện, em cứ hình dung đó chính là đôi bàn tay của bố em. Bởi vì chỉ có đôi bàn tay to với những ngón tay vừa dài vừa xù xì như thế mới có thể đựng được một người trong đó.

Nhưng thật kì lạ, đôi bàn tay bố tuy to và gân guốc nhưng lại rất mềm mại, êm mượt. Mỗi lúc bố vuốt tóc em, em có cảm giác như có dòng nước chảy qua từng chân tóc. Và thích nhất là mỗi tối bố ôm em vào lòng, dùng đôi bàn tay của mình áp lên lưng em và xoa nhẹ nhẹ. Cả bàn tay chiếm trọn phần lưng và ấm nóng lên theo những nhịp xoa của bố. Rồi em ngủ thiếp trong sự dịu dàng của đôi bàn tay bố.

Tác giả tả người bố của mình bằng cách:

Bài 2

Với mỗi nhân vật và từ cho sẵn trong bức hình dưới đây, em hãy đặt một câu để miêu tả về nhân vật đó.

1

2

3

4

5

6

7

8

9

10

11

12

13

14

15

16

17

18

19

20

Chiều cao:

1. cao
2. cao trung bình
3. thấp

Cân nặng:

4. mập/ béo phì
5. trọng lượng trung bình
6. gầy/ gầy nhom

Tuổi tác:

7. già
8. trung niên
9. trẻ

Tóc:

10. thưa
11. râu rậm
12. hói

13. tóc đen

14. tóc vàng hoe
15. tóc nâu
16. tóc ngắn

17. tóc dài

18. tóc thẳng
19. tóc xoắn
20. tóc gợn sóng

Bài 3 Em hãy viết lại những câu sau bằng cách sử dụng nghệ thuật so sánh hoặc liên tưởng.

1. Nước da của bác nông dân đen bóng.

.....

2. Đôi mắt của chị ấy lúc nào cũng toát lên vẻ hiền hậu.

.....

3. Tiếng nói của bác Hoa ồm ồm rất khó nghe.

.....

4. Chị ấy có hàm răng đều và trắng bóng.

.....

Bài 4 Em hãy đọc đoạn văn sau và trả lời câu hỏi bên dưới:

Nhìn Bi ai cũng phải bật cười vì cái dáng vẻ tròn trĩnh của cậu ấy. Bi không khác gì quả bóng với cái bụng tròn vo. Mỗi khi Bi chạy, cái bụng khê đùng đưa, lắc lư theo từng nhịp chạy.

Khuôn mặt Bi lúc nào cũng đỏ bừng lên với hai đôi má phúng phính như hai trái táo. Thi thoảng còn nhìn rõ cả những mạch máu đỏ đỏ ẩn dưới lớp da mịn và mỏng trên má Bi. Cái mũi tẹt và thi thoảng cũng đỏ ửng cùng khuôn mặt khiến Bi giống hệt chú hề trong rạp xiếc.

Bi có hai cái răng cửa bị sâu. Mỗi khi Bi cười là bố em lại trêu: “Bi ăn nhiều kẹo nên răng bị sâu kìa”. Bi bẽn lẽn lấy tay che đi cái răng sâu nhưng chỉ một lát đã quên ngay và thế là lại cười toe toét và hai cái răng sâu lại hiện ra lấp ló.

a. Cậu bé Bi có vẻ ngoài như thế nào?

.....

b. Theo em, tình cảm của tác giả đối với Bi như thế nào?

.....

c. Em đoán được gì về tính cách của Bi?

.....

d. Qua cách miêu tả của tác giả, người đọc cảm thấy yêu quý Bi. Em hãy viết một đoạn văn tả một người theo cách như vậy nhé!

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

Viết như thế nào?

Có một số cách viết đoạn kết bài trong bài văn tả người như sau:

Cách 1

Viết đoạn kết bài theo cách thông thường: Nêu tình cảm/ cảm nghĩ với người được tả + Sự gắn bó, quan tâm của người tả với người được tả

Ví dụ

Với em, bố luôn là người bạn lớn ấm áp. Em yêu thương và kính trọng bố biết bao. Mai này dù lớn khôn, em vẫn muốn được bố ôm trong vòng tay. Và em vẫn thầm mong được nhổ tóc sâu cho bố mỗi lúc bố đi làm về mệt mỏi.

Cách 2

Viết đoạn kết bài bằng một hoạt động hoặc một hình ảnh nào đó của người được tả gây ấn tượng

Ví dụ 1

Nhìn tay cô đưa từng nét chữ thẳng hàng trên bảng, em có cảm giác như những cánh cò mềm mại đang bay. Trước mắt em mở ra cả một bầu trời xanh mênh mông. Nơi đó, em được tự do chạy nhảy, tự do tìm hiểu và khám phá. Và phía xa xa, cô đứng đó nhìn em với nụ cười khích lệ hiền thật là hiền.

Ví dụ 2

Gió mơn man khiến mái tóc của mẹ bay nhẹ nhẹ. Tôi yêu những sợi tóc ấy, yêu cả làn gió sớm mai, yêu mùi thơm của lá hương nhu, hương sả trên tóc mẹ. Những hình ảnh ấy, mùi hương ấy quen thuộc và gần gũi khiến tôi mỗi lần đi xa lại mong được chạy về để cọ đầu vào tóc mẹ, để được chạm tay mình lên những sợi tóc mềm mỏng mảnh. Và tôi biết, mẹ luôn trong trái tim tôi.

Cách 3

Viết đoạn kết bài bằng một đoạn thơ, bài hát, lời trích dẫn về tình cảm hoặc mối quan hệ thân thuộc với người được tả

Ví dụ 1

Người ta nói: “Không phải máu thịt mà chính trái tim mới khiến cho cha là cha của con”. Tôi luôn nghĩ về câu nói ấy vì tôi biết, trái tim mình luôn gắn kết với trái tim của bố. Mọi vui buồn của tôi, bố đều biết, mọi con đường tôi qua, bố đều dõi theo với niềm yêu thương tha thiết. Vì thế, chẳng phải tôi chính là một phần trong trái tim của bố hay sao?

Ví dụ 2

Những ngôi sao thức ngoài kia
Chẳng bằng mẹ đã thức vì chúng con
Đêm nay con ngủ giấc tròn
Mẹ là ngọn gió của con suốt đời.

Tôi cứ ngân nga mãi những câu thơ của nhà thơ Trần Quốc Minh. Mỗi lần đọc lên, tôi như thấy hiện ra hình ảnh mẹ với những dịu dàng, ngọt ngào. Mẹ là làn gió mát, là dòng nước trong lành khiến tôi luôn nhận về những yêu thương không bao giờ vơi cạn. Đêm đêm, nhìn lên bầu trời sao, tôi luôn chọn hai ngôi sao cạnh nhau và tôi gọi đó là sao mẹ và sao con. Vì đối với tôi, dù xa xôi như thế nào thì mẹ và con vẫn luôn có nhau, vẫn ở bên nhau và cùng toả sáng.

Cách 4 Viết đoạn kết bài bằng việc liên tưởng hình ảnh người được tả với:

- Một nhân vật trong câu chuyện, bộ phim...
- Một hình ảnh trong thiên nhiên.

Ví dụ 1

Tôi nhớ khi xem phim “Không gia đình”, tôi đã khóc vì thương chú bé Rê-mi mồ côi sống cuộc đời phiêu lưu vô định. Và hôm nay, khi nhìn thấy em bé bán báo ấy, tôi như thấy hình ảnh của Rê-mi. Tôi thầm ao ước em sẽ gặp được một người ông tốt bụng để có thể dạy em học, để em biết ước mơ, để em có khát vọng được thay đổi. Tôi nở nụ cười nhìn em. Không biết em có hiểu những điều tôi nghĩ không mà tôi thấy em cũng cười thật tươi. May mắn nhé, Rê-mi của tôi!

Ví dụ 2

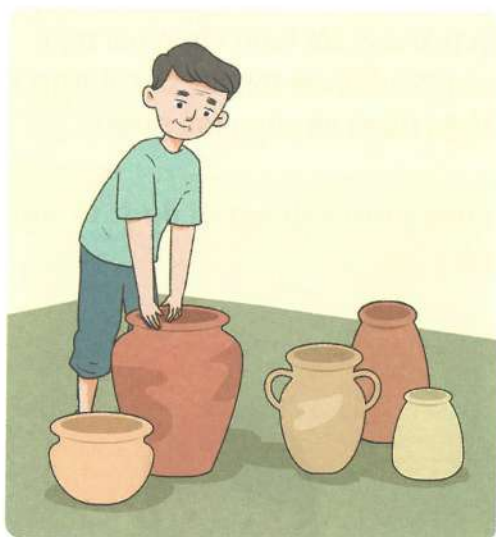
Trong khu vườn nhà mình, tôi như nhìn thấy ông trong cây nhãn. Cây xù xì, thô ráp qua bao nhiêu mưa nắng cũng như ông đã vượt qua biết bao khó khăn thử thách của cuộc đời. Nhưng chính từ thân cây xù xì ấy, những mầm xanh đâm chồi nảy lộc và rồi đậu những quả ngọt lành, thơm mát. Điều đó thật đúng với những gì ông để lại cho cháu con. Tôi ôm lấy cây, áp má vào thân cây

và nghe như có tiếng ông trầm ấm bên tai: “Cháu trai, ông luôn tin tưởng và thương yêu cháu!”. Vâng ông ơi, nhất định cháu sẽ thực hiện được những ước mơ mà chỉ có ông cháu mình mới hiểu. Gió xôn xao trên từng tán lá và hình như là ánh mắt ông đang nhìn tôi mỉm cười.

Cách 5

Viết đoạn kết bài bằng việc đánh giá, nhận xét có tính gợi mở về người được tả

Ví dụ 1

Tôi không thích cách mà bác thợ gốm đặt cái bình xuống đất một cách nặng nề như thế. Tôi có cảm giác nó khiến chiếc bình vừa mới ra lò sẽ bị đau. Nhưng bố thì nói rằng, giống như một con người, bình cần phải qua rất nhiều thử thách thì mới có thể cứng cáp được. Vì thế, những gì bác thợ gốm làm là để mang đến cho người dùng những sản phẩm bền chắc với thời gian. Tôi hiểu những lời giải thích đó nhưng dẫu sao tôi vẫn muốn được nâng niu chiếc bình trên tay và cảm ơn bác thợ gốm tài ba ấy.

Ví dụ 2

Mỗi người đều cần chuyên nghiệp trong công việc của mình, cần lòng yêu nghề và sự gắn bó. Bố tôi thường nói với tôi như vậy khi kể về công việc của bố. Tôi nhìn bàn tay với những vết chai sần của bố và khắc ghi những lời bố dặn. Và tôi biết, đến lượt mình, khi làm bất kì một công việc gì, tôi cũng sẽ dành tình yêu cho công việc ấy, như cách mà bố đã làm.

Ghi nhớ

Tả người đã xong
Bạn thêm phần kết
Bạn nên sắp xếp
Cách viết thế nào?

Kết không cần dài
Chỉ cần biểu đạt
Tình yêu dào dạt
Với người “trong văn”.

Năm cách “mời chào”
Cách nào cũng tốt
Bạn nên chọn một
Viết cho thật tài.

Kết chẳng khó khăn
Lại duyên thế đó
Miễn sao bạn có
Kĩ năng thực hành.

Thực hành

Bài 1 Em đọc đoạn văn sau và cho biết đoạn văn đó được viết theo cách kết bài nào?

Lòng mẹ còn mênh mông bao la hơn cả biển rộng sông dài. Em chợt nhớ tới câu thơ: “Ai rằng công mẹ bằng non/ Thực ra công mẹ lại còn lớn hơn”. Nghĩ về mẹ, em luôn cảm thấy tự hào và hạnh phúc. Mẹ là cả bầu trời mơ ước của em.

Đoạn kết bài được viết theo cách:

.....

.....

Bài 2 Em hãy viết một đoạn kết bài văn tả người theo cách thứ hai trong số các cách đã nêu ở phần *Viết như thế nào?*

.....

.....

.....

.....

.....

.....